

Cami Sohbetleri

**Âyet Hadis
Dinî Bilgiler**

EKİM 2018

İSTANBUL MÜFTÜLÜĞÜ

Genel Koordinatör

Prof. Dr. Hasan Kâmil YILMAZ

İstanbul Müftüsü

Yayın Yönetmeni

Veysel İŞILDAR

İstanbul Müftü Yardımcısı

DERLEME HEYETİ

Başvaiz Fatma BAYRAM (*Dini Bilgiler*)

Baş İmam Hatip Ömer CİHANGİR (*Ayetler ve Tefsirleri*)

İmam Hatip Dr. Mesut ÇAKIR (*Hadisler ve Şerhleri*)

İmam Hatip Emir Faysal ARVAS (*Dini Bilgiler*)

Tashih: Dr. Nurhayat Haral Yalçı

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ AYET-İ KERİME VE MEALİ

إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى
الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُهْتَدِينَ

“Allah’ın mescitlerini ancak Allah’a ve ahiret gününe iman eden, namazı dosdoğru kılan, zekatı veren ve Allah’tan başkasından korkmayan kimseler imar eder. İşte doğru yola ermişlerden olmaları umulanlar bunlardır.”

Tevbe 9/18.

Müfessirler ayette geçen “imar etme” ile mescitlerin maddi anlamdaki imarının; inşâ, onarım ve bakımının mı, yoksa manevi yönden ayakta tutulması için gerekli işlerin yapılmasının mı kastedildiği üzerinde durulmuştur. Ayet her iki manaya açık durmakla beraber, mescitlere gereken ilgiyi gösterme, Resûlullah’ın uygulamaları ışığında caminin fonksiyonlarını belirleyip bunları canlı tutma, özellikle Allah’a kulluk ve İslam kardeşliğinin pekiştirilmesi amacıyla dönük faaliyetlerle mescitleri ihya etme anlamı daha güçlü bulunmuştur. Cami inşası faaliyetlerinde nicelik ve nitelik yönlerinden birtakım aşırılıkların bulunduğu bir gerçektir. Unutulmamalıdır ki, Resûlullah zamanındaki sadelik sadece mescitlere özgü bir özellik değildi. Sosyal ve iktisadi şartların değişmesiyle kişisel yaşantılarında refah düzeyini yükselten, kendi meskenleri ve diğer sosyal faaliyet mekânları için büyük harcamalar yapan Müslümanların mabedlerini eski sadelik ve basitliği içinde korumaları beklenemezdi. Kaldı ki cami ve mescitlerin ibadetin yanı sıra eğitim ve benzeri alanlarla ilgili önemli fonksiyonları da vardı. Dikkatten kaçınılmaması gereken bir husus da şudur: Estetik düşüncesinin her şeyden önce günlük hayatın en çok ilgili olduğu mekânlara yansıtılmaya çalışılması çok doğaldır ve cami mimarisi Müslümanlar için sanatı geliştirme ve sanat ruhunu topluma aşılama açısından çok verimli bir alan oluşturmıştır.

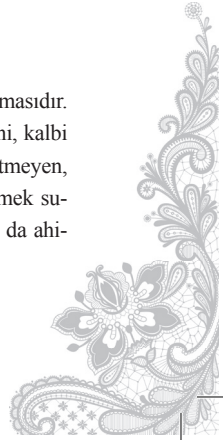
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

وَرَجُلٌ قَلْبُهُ مُعَلَّقٌ فِي الْمَسَاجِدِ..

(Başka bir gölgenin bulunmadığı Kıyamet gününde Allah Teâlâ, yedi insanı, arşının gölgesinde barındıracaktır bunlardan biri de) “Kalbi mescitlere bağlı Müslümandır.”

Buhâri, Ezan 36, Zekat 16, Rikak 24, Hudûd 19; Müslim, Zekat 91.

Allah’ın gölgesinden maksat kulların kıyamet gününde güven ve huzur içerisinde olmasıdır. Bu nimete mazhar olacaklardan biri de kalbi mescitlere sevgi ile bağlı Müslüman’dır. Yani, kalbi sanki mescide asılmış kandil gibi, sürekli mescitle ilgili olan, mescitlere devamda kusur etmeyen, Allah’ın evi demek olan mescitleri ve oralarda bulunmayı seven kişi, mescitlerle ilgilenmek suretiyle Rabbine olan sevgisinde devamlılığını göstermiş demektir. Bunun karşılığı olarak da ahirette arşın gölgesinde barındırılacaktır.

CAMİLERİMİZ

Kur'an-ı Kerim, hadis-i şerifler ve ilk İslam kaynaklarımızda cami kelimesi yerine "mescid" ve bunun çoğulu "mesacid" kelimesi kullanılır. Günümüzde biz cami ifadesini kullanırız. Genellikle küçük ebatlı mabetleri mescit olarak adlandırırız. Mescit "eğilmek, tevazu ile alını yere koymak" manasına gelen sücüd kökünden "secde edilen yer" anlamında bir mekân ismidir. Secde hali hadis-i şeriflerde belirtildiği gibi kulun Rabbine en yakın olduğu haldir (Nesai, Tatbik 78). Mescitler Allah katında yeryüzünün en faziletli mekânlarıdır.

Arapça cem' kökünden türeyen, "toplayan, bir araya getiren" anlamındaki câmi' kelimesi, başlangıçta sadece cuma namazı kılınan büyük mescitler için kullanılan el-mescidü'l-câmi' (cemaati toplayan mescit) tamlamasının kısaltılmış şeklidir. Cami tabirinin tâbiîn döneminden beri kullanıldığını söylemek mümkündür. Önce "el-mescidü'l-câmi'" tabirine yer verildiği halde zaman zaman sadece "el-câmi'" ifadesi kullanılmış, hicri IV. (X.) yüzyılın başlarında "cami" kelimesi tek başına kullanılmaya başlanmıştır. Daha sonra, içinde cuma namazı kılınan ve hatibin hutbe okuması için minber bulunan mescitler cami, minberi bulunmayan yani cuma namazı kılınmayan küçük mabetler ise mescit olarak isimlendirilmiştir.

Hz. Ebû Bekir'in Mekke'deki evinin bahçesinde kendisi için yaptığı küçük mescit, özel olmakla beraber bir Müslüman tarafından inşa edilen ilk mescittir. (*İbn Hişâm, I, 367*). Asr-ı Saadette Müslüman kabileler buldukları bölgelerde peygamberimizin tavsiyesiyle mescit inşa etmişlerdi. Mescitler vakit namazları için kullanılırdı. Cuma ve bayram namazları Mescid-i Nebevi'de kılınırdı.

Osmanlılar döneminde, padişahlar tarafından inşa ettirilen büyük camilere "selâtin camileri", vezirler ve diğer devlet ricali tarafından yaptırılan orta büyüklükteki camilere banisinin adına izafeten sadece cami, küçük olanlara da mescit denilmiştir (Arseven, I, 219). Mescitlerin cuma namazı kılınacak camilere çevrilebilmesi berat ve izne tabi idi. İzin alındıktan sonra minber konur ve Cuma namazları kılınırdı.

Günümüzde bazı camilerimizin önünde cenaze namazı kılmak için ayrılan yerler için kullandığımız musalla ifadesi "namaz kılınan yer" anlamındadır. Bu yerler Hz. Peygamber döneminde bayram ve cenaze namazı kılmak için kullanılmıştır. Yol boylarındaki üstü açık mescitlere ise Farsça'da "namazgâh" denilmiştir.

Müslümanlar camilerin imar ve inşasına peygamberimiz (s.a) devrinden itibaren her asırda önem vermişler, İslam fetihlerinin nişanesi camiler olmuştur. Müslüman orduları gittikleri yerlere cami inşa etmiş; sosyal hayatın nabzı camilerin etrafında atmıştır. İslam medeniyetinde cami, şehir planının ana noktasını oluşturur. Günümüzde yurt dışında yaşayan vatandaşlarımız buldukları yerlerde camiler inşa ederek cami bünyesinde bir araya gelmektedirler. Diyanet İşleri Başkanlığımız bazı ülkelerde camiler ve camilerin içinde bulunduğu kompleksler inşa ederek veya inşa ve imarına katkı sağlayarak bu hayırlı hizmeti yapmakta, oralardaki Müslümanlarla gönül köprüleri kurmaktadır.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ازْكُرُوا مَا كُنتُمْ تَعْبُدُونَ وَأَعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا
الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

“Ey iman edenler! Rükû edin; secdeye kapanın; Rabbinize ibadet edin; hayır işleyin ki kurtuluşa eresiniz.”

Hac 22/77.

Bu ayette iman edenlere birbiri ile bağlantılı olarak dört şey emredilmiştir: 1- Rükû edin, 2- Secdeye kapanın, 3- Rabbinize ibadet edin, 4- Hayır işleyin. “Ey iman edenler!” hitabıyla başlayan ayet, kurtuluşun bu dört emre riayet etmekte olduğunu bildirmiştir. Hz. Peygamber (a.s)’da bir hadisinde şöyle buyurmuştur: “Müslüman Müslüman’ın kardeşidir ona zulmetmez; onu düşmana teslim etmez. Kim bir Müslüman kardeşinin ihtiyacını giderirse, Allah da onun bir ihtiyacını giderir. Kim bir Müslüman’ın sıkıntısını giderirse, Allah da kıyamette onun bir sıkıntısını giderir. Kim de bir Müslüman’ın ayıbını örterse, Allah da kıyamette onun bir ayıbını örter.” (Buhâri, Mezâlim 3) Sonuç olarak diyebiliriz ki, Müslümanlık iman ve ibadetlerin yanı sıra bütün hayatı kucaklayan kurallara hassasiyetle uymaktır.

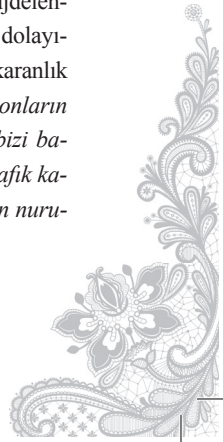
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

بَشِّرِ الْمَشَّائِينَ فِي الظُّلَمِ إِلَى الْمَسَاجِدِ بِالنُّورِ التَّامِّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

“Karanlık gecelerde mescitlere yürüyerek giden kimselere, kıyamet gününde tam bir nura kavuşacaklarını müjdele.”

Ebû Dâvûd, Salât 50; Tirmizî, Salât 166.

Bu hadiste dikkatimizi çeken husus, uzaklık ve yakınlık farkı gözetmeden karanlık gecelerde mescitlere yürüyerek gidenlerin büyük ecir ve sevaba nail olacaklarının müjdelenmesidir. Kıyamet gününde nura kavuşmak, müminlerin yüzlerinin aydınlık olması, dolayısıyla cenneti hak etmeleri anlamına gelir. Çünkü nur ve aydınlık cennetin, zulmet ve karanlık ce Hennemin simgesidir. Peygamberimizin sözleri şu ayetlerin bir özetidir: “O gün onların nuru, önlerinden ve yanlarından koşar. Derler ki: Rabbiniz nurumuzu tamamla, bizi bağışla, çünkü sen her şeye kadirsin” (Tahrim 66/8). “O gün münafık erkekler ve münafık kadınlar süratle cennete gitmekte olan müminlere derler ki: Ne olur bize bakın da sizin nurunuzdan bir parça alalım” (Hadîd 57/13).

CEMAATE VE CAMİYE DEVAM ETMEK

Elmalılı Hamdi Yazır tefsirinde beş vakit namazı kılınış şekline göre üç derecede değerlendirir. Buna göre sadece vaktinde cemaatle kılınan namaz “kâmil/tam eda”dır. Vaktinde tek başına kılınan namaza “nâkıs/noksan eda”, vaktin dışında kılınana da “kaza” denir.

Peygamberimiz (a.s)’dan namaza devam konusunda çok şiddetli ve ısrarlı ifadeler nakledildiği gibi, namazın cemaatle kılınmasını defalarca tenbih ettiği de nakledilmiştir. Meşhur rivayete göre cemaatle kılınan namaz tek başına kılınandan 27 kat daha üstündür. Dünya ticaretinden üç-beş kuruş fazla kazanabilmek için başını taştan taşa vuranların 27 kat fazla sevap kazanmak için cemaate gitmeyi işlerine engel görmeleri akıl kârı değildir.

Salim Haddad isminde ticaretle uğraşan büyük bir zat ezan sesini duyduğu zaman benzi sararır, heyecanla ayağa kalkar ve müezzinin bu davetinin Mevla’nın çağrısı olduğunu, ona da hemen icabet etmek lazım geldiğini, bu davetin ona bütün işlerini unutturduğunu söylemiş.

Efendimizin bildirdiğine göre camilerin müdavimi olan kişiler o mekânın bir rüknü yani esaslı bir parçası gibidirler. Melekler onların meclisine katılır, hastalandıklarında onları ziyarete gelir ve bir iş görmeye gittiklerinde onlara yardım ederler.

Bu aşk derecesindeki bağlılığı Yunus şöyle tasvir eder:

*Her kaçan anarsam seni kararım kalmaz Allah’ım
Senden ayrı gözüm yaşın kimseler silmez Allah’ım
Sensin ismi baki olan sensin dillerde okunan
Senin aşkına dokunan kendini bilmez Allah’ım*

kaçan: ne zaman ki

AYET-İ KERİME VE MEALİ

يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا
تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ

“Ey Âdemoğulları! Her mescide gidişinizde güzel giysilerinizi giyin”

Araf 7/31.

Kureyş ve diğer birkaç soylu kabile dışındaki müşrikler, başlıca kutsal mekânlarını çıplak ziyaret eder; ziyaret dönemlerinde et, yağ, süt gibi değerli gıda maddelerini yemezler; diğerlerini ise çok az yerler ve bunun dini bir vebce olduğuna inanırlardı (*bk. Taberî, VIII, 159-163*). Ayet bu batıl uygulamayı ilga etmekte, ibadet sırasında örtünme zorunluluğu getirmektedir; ayrıca haram olduğuna dair özel hüküm bulunmayan maddelerin yenilip içilmesine de –israfa kaçmamak şartıyla– izin vermektedir. Ayetin özel maksadı, kutsal mekânları çıplak vaziyette ziyaret veya tavaf etmeyi yasaklamaktır. Ancak bu durum, hükmün genel olduğu anlamını çıkarmaya mâni değildir. Nitekim bütün ilgili kaynaklarda ayetin, gerek ibadet sırasında gerekse sair zamanlarda edep kurallarına uygun şekilde giyinmeyi farz kıldığı belirtilir.

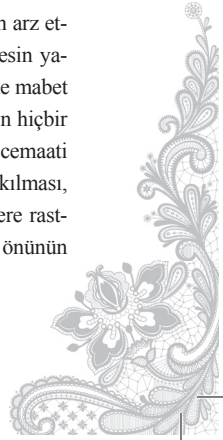
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

عُرِضَتْ عَلَيَّ أَعْمَالُ أُمَّتِي حَسَنُهَا وَسَيِّئُهَا، فَوَجَدْتُ فِي مَحَاسِنِ
أَعْمَالِهَا الْأَدَى يُمَاطُ عَنِ الطَّرِيقِ، وَوَجَدْتُ فِي مَسَاوِي أَعْمَالِهَا
النُّخَاعَةَ تَكُونُ فِي الْمَسْجِدِ، لَا تُدْفَنُ

“Ümmetimin iyi-kötü bütün amelleri bana gösterildi. İyi işlerinin içinde, gelip geçenlere eziyet veren şeylerin yollardan kaldırılmasını da buldum. Kötü amelleri arasında da mescitte temizlenmeden bırakılmış balgamı gördüm.”

Müslim, Mesacid 57.

Hız. Peygamber devrinde olduğu gibi zemini kumlu-çakıllı mescitlerde tükürük ve balgam gibi şeylerin meydana bırakılması kötü bir davranıştır. Bizim memleketimizde cami ve mescitlerin zemini genellikle betondur ve halı-kilim kaplıdır. Mescitlerin temizliği elbette çok daha önem arz etmektedir. Böyle olunca buralara tükürülmesi ve balgam atılması asla düşünülemez. Herkesin yanında bir mendil taşınması, ihtiyaç duyması halinde bu mendili kullanması gerekir. Aksi halde mabet nezahetine aykırı davranılmış olur ki, bu da günahdır. İbadet edelim derken günah işlemenin hiçbir anlamı yoktur. Özellikle kırsal kesimlerde cami görevlilerinin mescit temizliği konusunda cemaati iyice eğitmesi gerekir. İnsanları rahatsız eden bu şeylerin mescit dışında da meydana bırakılması, sokak ve yollara tükürülmesi aynı şekilde birer kötülük, çirkinlik ve günahdır. Böyle şeylere rastlayanların onları gidermesi de bir toplum hizmeti ve iyiliktir. Müslüman sadece kapısının önünün temizliğinden değil, geçtiği her yerin temizliğinden sorumludur.

MÜSLÜMANIN HAYATINDA CAMİNİN YERİ

Camiler, her taşını ihlasla yerleştirdiğimiz, her işine büyük bir şevk ile koştüğümüz kutsal mekânlardır. Yüce Mevla'ya ibadet etmek için buralarda bir araya geliyoruz. Bu mukaddes yerler ibadetlerimizin derecesini yükselten cennet bahçeleridir. Meyveleri zikrullahtır. (Tirmizi, Deavat 82) İçinde bulunduğumuz müddetçe melekler bize dua eder. (*Buhâri*, Kitabü'l-ezan 36) Hep birlikte bu ulvi mekânda sadece yüce Mevla'ya yöneliyor ve O'na yalvarıyoruz. "*Mescitler Allah'a (ibadet etmeye) mahsustur. O halde oralarda Allah'a ibadetin yanı sıra başka kimseye ibadet etmeyin*" (Cin 72/18) buyuruyor Rabbimiz. Her bir taşı cennette bir köşke (Nesai, Mesacid 1) her gayretimiz ebedi mükâfata dönüşür cami hizmetine koştüğümüzde. Kişi vefat etmiş olsa bile bu mukaddes mekânlara bir katkısı olmuştusa buralardaki hayır, bereket ve duadan nasibini almaya devam eder.

Mekke Kâbe'nin etrafında gelişmiş, Yesrib Mescid-i Nebi'nin inşası ile Medine'ye dönüşmüştür. Sahabe-i Güzin burada yetişmiş, cahiliye adetleri burada temizlenmiştir. Bu kutsal mekânın feyiz ve bereketi hiç kimseden esirgenmemiş, kadın-erkek, genç-yaşlı, çocuk-ergen herkes Nebevi terbiyeyi burada görmüştür. Asırlara ışık tutan İslam mesajı buralarda sahabenin şahsında bedene bürünmüştür. Bu camiler sahabenin yetiştiği camilerin şubesi olduğuna göre sahabenin görevi bizim omuzlarımızdadır. Onların taşıdığı İslam mesajı bize emanettir. İnşasında Hz. Peygamber'in (s.a) çalıştığı, her yöneldiğimizde günahlarımızın silinip sevaplarımızın arttığı (Buhari, Kitabü'l-Ezan 30) gönülden bağlandığımızda ahirette arşın gölgesinde barınmamıza (*Buhari*, Kitabü'l-Ezan 36) vesiledir camiler.

Aziz peygamberimizin (a.s) beyan ettiği müjdelere tarih boyunca camileri, yerleşim planlarımızın merkezi yapmışız. İçtimâî hayatın kalbi buralarda atmış, ilim, irfan, sanat ve medeniyetimiz buralarda neşvünema bulmuştur.

Bu mekânlar sayesinde dünya semalarında her an ezanlar okunmakta, müminler Kâbe'ye yönelmekte, aynı duaları dile getirmektedir. Rabbimize ibadet ederken Peygamberimize salâvat getirmekte, başta anne-babamız olmak üzere kendimiz ve tüm inananlar için dua etmekteyiz. Camiler ibadetlerimizin değerini artırırken yüreklerimizi birleştirir ve merhamet duygularımızı pekiştirir. Yan yana omuz omuza durup saf olur, bir binanın duvarı gibi sağlam, bir bütün oluruz.

Tarihte olduğu gibi medeniyetimizi ve içtimâî hayatımızı şekillendiren camilerimiz hayatımızın merkezinde olmalıdır. Yüzümüz Kâbe'de, dilimiz Fatıha'da ve edebimiz Tahiyatta buluşmalıdır. Camiler ailemizle beraber hayatımızın vazgeçilmez mekânlarından biri olsun. Eşimiz bizi oraya uğurlasın, evladımız bizi orada bulsun. Neslimiz camilerin atmosferinde yetişsin. Camiler cenazemizden önce secdemizle tanışsın. Burada namaz kılarak hayata veda ederken, çocuklarımız cami seccadesinde kulluk görevini devralsın.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

فِي بُيُوتِ أَذْنِ اللَّهِ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ
وَالْآصَالِ رِجَالٌ لَا تُلْهِيهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ
وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ

“Allah’ın, yüceltilmesine ve içlerinde adının anılmasına izin verdiği evlerde hiçbir ticaretin ve hiçbir alış verişin kendilerini, Allah’ı anmaktan, namazı kılmaktan, zekatı vermekten alıkoymadığı birtakım adamlar buralarda sabah akşam O’nu tesbih ederler. Onlar, kalplerin ve gözlerin dikilip kalacağı bir gündün korkarlar.”

Nur 24/36-37.

Hiz. Peygamber (a.s) şöyle buyurmuştur: “Bir topluluk, Allah’ın evlerinden birinde bir araya gelip Allah’ın kitabını okudukları ve aralarında müzakere ettikleri (ortak akıl ile anlamaya çalıştıkları) sürece durmadan üzerlerine sekinet (huzur veren melekler veya huzur ve tatmin) iner. Onları rahmet çepeçevre kuşatır ve Allah onları, nezdinde olanların içinde anar” (Müslim, Zikir 36-37). Bir mekân ne kadar Allah’a ibadet için kullanılırsa o kadar Allah’a aittir, O’nun nurunun tecellisine mazhar ve lâıyk olur. Allah’ın nurunun manevî ufukları aydınlattığı, insan bilgisine ve tecrübesine madde ötesi âlemi açtığı mekânlar yalnızca mescitler değildir, Allah’a ibadet edilen her mekândır, her evdir. Bununla birlikte mescitler Allah’a kulluğun nişaneleridir. Onların maddî ve manevî olarak imarı, temizliği müminlerin üzerine bir vazifedir.

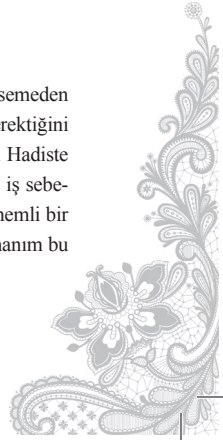
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

أَنَّ رَجُلًا أَسْوَدَ أَوْ امْرَأَةً سَوْدَاءَ كَانَ يَقُمُّ الْمَسْجِدَ فَمَاتَ، فَسَأَلَ
النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْهُ، فَقَالُوا: مَاتَ، قَالَ: «أَفَلَا كُنْتُمْ
أَدْنْتُمُونِي بِهِ دُلُونِي عَلَى قَبْرِهِ فَأَتَى قَبْرَهَا فَصَلَّى عَلَيْهَا»

Siyahi bir genç veya siyahi bir kadın Mescid-i Nebevi’yi süpürürdü. O, öldü. (Resûlullah onu göremeyince nerede olduğunu) sordu. “Öldü” dediler. Hiz. Peygamber: “Bana haber verseydiniz ya! Bana mezarını gösterin” buyurdu. Daha sonra kabre geldi ve cenaze namazını kıldı.

Buhâri, Salât 72, Cenâiz 67; Müslim, Cenâiz 71.

Çok güzel bir atasözümüz var: “Her geceyi Kadir bil, her geçeni Hızır bil.” Kimseyi küçümsemeden herkese saygıyla bakmayı tavsiye eden bu atalar öğüdü, insana insan olduğu için değer vermek gerektiğini ortaya koyar. Zira insanları kendi peşin hükümlerimizle değerlendirmek çoğu zaman bizi yanıltır. Hadiste de bahsi geçen kadına değer verilmediği anlaşılıyor. Peki, ona niçin değer verilmemişti? Yaptığı iş sebebiyle. Yaptığı iş, mescidi süpürmekten ibaretti. Resûl-i Ekrem Efendimiz’in ona değer vererek önemli bir insan olduğunu göstermesi, yaptığı işin de değerli olduğunu belirtmektedir. Kim bilir belki de o hanım bu üstün dereceyi, Mescid-i Nebeviyi süpürdüğü için elde etmiştir.

RESÛLULLAH'IN MESCİDİNDE KADINLAR VE ÇOCUKLAR

Mescit ve camiler, İslam'ın işaretini taşıyan mekânlardır. İbadet ve dua, bu ruhani atmosferlerde daha büyük bir önem kazanır. Camide yapılan ibadet, mabedin dışında yapılan kulluktan daha hayırlı ve bereketlidir. Mükâfâtı/ecri de o nispette sınırsızdır. Efendimiz (a.s) bu konuda şöyle buyurmuştur: “*Müslüman bir kimse, namaz ve zikir için mescidi vatan edindiği (çok gitmeyi alışkanlık haline getirdiği) zaman Allah'ın onun bu halinden duyduğu sevinç, tıpkı gurbette adamı olan kimselerin, onun yanlarına dönmesiyle (ona kavuşmaktan) duydukları sevinç gibidir.*” (İbn Mace, Mesacid 19.)

Mescit ve camiler, İslam'ın ruh aynaları olan aziz mekânlardır. Bu mekânlara, temiz bir beden, pak ve güzel elbiselerle/ziynetlerle girmek, Kur'an'ın emridir. (Araf 7/31.)

Camiler, sadece ümmetin erkeklerine ait mekânlar değildir. Allah Resûlü, kadınların mescitlere gidişinin engellenmesini doğru bulmamış ve demiştir ki: “*Allah'ın kadının kullarını Allah'ın mescitlerinden alıkoymayınız. Ancak onlar da koku sürünmeden mescide gelsinler.*” (Ebu Davud, Salat 52.)

Mescitler, tarihimizde bir mektep ve okul işlevi görmüştür. Nitekim medeniyetimizin inşacı, Hz. Peygamber (a.s), hicretten sonra Medine'de, öncelikle üç yeri hazır hale getirmiştir. Mescit, okul ve (Müslümanlara ait) pazar. Ashab-ı Suffâ denilen sahabilerden bazı kimseler, sadece ilim tahsili için, birçok zorluklara katlanarak Peygamber Mescidi'nin etrafındaki hücrelerde/odalarda eğitimlerini sürdürmüşlerdir. Allah'ın Elçisi (a.s), kadınların eğitim ve soruları için bir gün ayırmış, böylece onların yetiştirilmesinin önemine dikkat çekmiştir.

Kadınlar gibi, çocukların da mescitlerde bulunmasını teşvik eden Hz. Peygamber (a.s), onların varlığını hiçbir zaman eleştirmemiş ve engellememiştir. Çocuk sesleri ve ağlamaları, Sevgili Peygamberimiz (a.s) için, hayatın doğal bir hali olarak görülmüştür. O, bu konudaki tavrını şu şekilde ortaya koymuştur: “*Uzun uzun kaldırma isteğiyle namaza başlıyorum ki o esnada bir çocuk ağlaması işitiyorum. Annesinin onun ağlamasından dolayı sıkıntıya düşeceğini bildiğimden namazı kısa tutuyorum.*” (Buhari, Ezan 65.)

Mehmet Akif “Fatih Camii” şiirinde camideki çocukluğunu şöyle anlatır:

*Sekiz yaşında kadardım. Babam gelir: “Bu gece,
Sizinle cami'e gitsek çocuklar erkence.
Giderseniz gelin amma namazda uslu durun,
Meramınız yaramazlıksa işte ev, oturun!”
Deyip alırdı beraber benimle kardeşimi.
Namaza durdu mu, haliyle koyverir peşimi.*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعَى فِي خَرَابِهَا أُولَئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ أَنْ يَدْخُلُوهَا إِلَّا خَائِفِينَ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ

“Allah’ın mescitlerinde O’nun adının anılmasına engel olan ve onların harap olmasına çalışandan daha zalim kim vardır! Aslında böylelerinin, oralara korku içinde girmekten başka bir hakkı olamaz. Bunlar için dünyada rezillik, ahirette de büyük azap vardır.”

Bakara 2/114.

Bu ayetin tefsirinde mescitlerin harap olması için çalışanların kimler olduğuna dair farklı rivayetler zikredilmiştir. Genel ölçü ise, geçmişte veya gelecekte mabedlerde Allah’a ibadet edilmesini engelleyen, oraların maddi veya manevi anlamda yıkılıp harap olması veya her ne suretle olursa olsun işlevsiz bir duruma düşmesi için çabalayan her türlü olumsuz hareketler Kur’an-ı Kerim tarafından kesin bir surette kınanmıştır. Zira ibadet, insanın yaratıcısıyla ilişkisini sağlamada ve bu suretle onda kulluk bilincini canlı ve sürekli kılmada en önemli işleve sahip düzenli davranış biçimleri; mabedler de sadece bu işlevin yerine getirilmesi için tesis edilmiş kutsal mekânlardır. Şu halde ayette verilen asıl mesaj, mabedlerin dokunulmazlığı ve ibadet özgürlüğüdür. Nitekim bu temel yaklaşım dolayısıyla Kur’an, “içinde Allah’ın isminin anıldığı” (ibadetlerin yapıldığı) mescitlerle birlikte kiliselerin ve havraların da dokunulmaz olduğuna işaret etmiştir (Hac 22/40). Ehl-i kitabın ibadet özgürlükleri ve tapınaklarının saygınlığı Hz. Peygamber’den itibaren Müslüman yöneticilerin titizlikle uydukları bir ilke olarak yaşatılmıştır.

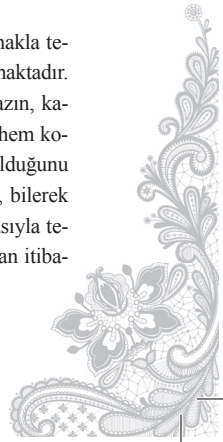
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَثَلُ الصَّلَوَاتِ الْخَمْسِ كَمَثَلِ نَهْرِ جَارٍ، غَمْرٍ عَلَى بَابٍ أَحَدِكُمْ، يَغْتَسِلُ مِنْهُ كُلُّ يَوْمٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ

“Beş vakit namaz, herhangi birinizin kapısı önünden gürül gürül akan ve içinde günde beş defa yıkandığı ırmağa benzer.”

Müslim, Mesacid 284.

İnsanın vücudunda veya elbisesinde bulunan kirlere ve pisliklere, nasıl yıkanmak ve yıkamakla temizlenirse, mânevi kirlilerin temizlenmesi de her gün kılınan beş vakit namazla mümkün olmaktadır. Hadisimiz, işte bu gerçeği bize çok canlı bir benzetme ile müjdelemektedir. Beş vakit namazın, kapının önünden gürül gürül akan ve içinde günde beş defa yıkanılan bir ırmağa benzetilmesi, hem kolay ulaşılır bir arınma imkânı bulunduğunu hem de en iyi şekilde temizlenmenin mümkün olduğunu anlatmaktadır. Yirmi dört saatlik bir zaman dilimi içinde yani gecesi gündüziyle bir günde, bilerek veya bilmeyerek işlenecek hata ve günahları, bu süre içinde kılınacak beş vakit namaz vasıtasıyla temizleme imkân ve şansı her Müslüman için mevcuttur. Bu, her namazın, bir önceki namazdan itibaren işlenecek günahlara kefarete olduğu göstermektedir.

Dini Bilgiler

CAMI CEMAATİNİN FERDİ VE İÇTİMAİ SORUMLULUĞU

Ebu Said el-Hudri'nin (r.a) rivayet ettiğine göre Peygamberimiz (a.s) şöyle buyurmuştur: *"Bir kişinin sürekli mescide gittiğini görürseniz onun imanına şahit olun! Çünkü Allah Teâlâ şöyle buyuruyor: 'Allah'ın mescitlerini ancak Allah'a ve ahiret gününe inanan, namazı dosdoğru kılan zekatı veren ve Allah'tan başkasından korkmayan kimseler imar eder.' (Tevbe 9/18)"* (Tirmizi, İman 8). Cami cemaatinin asli gayesi ibadetinin derecesini artırmak ve Rabbinin rızasını kazanmaktır. Zira naklettiğimiz hadis-i şerifte de belirtildiği gibi camiye gelmemiz mümin olduğumuzun beyanıdır. Kıldığımız namazımızın, dile getirdiğimiz zikir ve tesbihatımızın Rabbimiz katında kıymeti artar. Camiye gelirken atılan her adımın Allah katında bir değeri vardır. Her adım atışımızda günahlarımız silinir ve sevap yazılır.

Bununla beraber birlik ve beraberliğimizi pekiştiririz. Omuz omuza şahsen tanışma bile iman tanışıklığıyla saf tutarız ilahi huzurda. Rabbimize onun öğrettiği kelimelerle niyazda bulunuruz. Rabbimize hamd, Peygamberimize salâvat, kendimize, anne-babamıza ve bütün müminlere dua ederiz. Her namazın son oturuşunda şu dua bizim gönül zenginliğimizi, sınırları aşan gönül bağımızı tescil ediyor. O dua şudur. *"Rabbim! Beni, anne-babamı ve bütün müminleri bağışla."* Kaynağı Kur'an-ı Kerim olan bu dua ile her nerede olursa olsun, tanıdık tanımadık her iman ehline bulunduğumuz yerden Gaffâr olan yüce Mevlâ'nın bağışını paylaşıyoruz. Cami cemaati bu ulvi duygulara sahiptir. Yüce Allah'ın huzurunda yaptığımız yakarış, bizim bencil olmadığımızı, zihnimizde ve duamızda her daim Müslüman kardeşimizin olduğunu ve her kardeşimize hayırhah olduğumuzu gösteriyor.

Cami cemaati, fazilet ve sevabı caminin dışında hiçbir mekânda aramaz. İbadet mekânı da zikir mekânı da tefekkür mekânı da camidir bir müminin zihninde.

Cami cemaati, içinde bulunduğu toplumun huzur ve barışının teminatıdır. Kardeşlik duyguları burada en belirgin şekilde tezahür eder. Namazda birbirlerine dua edenlerin, namaz dışında yekdiğerine öfke ve kin beslemeleri beklenemez. Allah'ın huzurunda kenetlenmiş olanların caminin dışında tefrikaya düşmeleri beklenemez.

Cami cemaati ilim taliplisi, nakilcisi ve yayıcısıdır. Vaaz kürsülerinde ve minberlerde öğrendiklerini öncelikle ailesi, dost ve akraba çevresiyle paylaşır. Böylece ilim ve irfanın nesilden nesile aktarılmasını sağlayan önemli bir görevi üstlenmiştir. Zira âlimler peygamberlerin varisi ise cemaat de sahabenin görevini üstlenmiş demektir.

Cami cemaati İslam'ın kadim medeniyetini taşıyan toplumun en dinamik yapısıdır. Örfü, irfanı nesilden nesile taşıyan, camilerle beraber hayır ve ilim kurumlarının inşasından imarına, iaşesinden tadilatına kadar her adımında yer alandır. Ecdadımız görevlerini ifa edip bize emanet ettiler bu hayır yarışını. Bizler de gayretlerimizle toplumumuzun huzur ve refahını, birlik ve beraberliğini, ülkenin bütünlüğünü ve geleceğe sağlam adımlarla yürümesini sağlayacak her türlü çabayı sarf etmekle mükellef olduğumuzun bilicinde olmalıyız.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَارَهُمْ وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ

“Şüphesiz ölüleri diriltecek olan biziz. Onların gelecek için yaptıkları her şeyi ve bıraktıkları her izi de yazıyoruz; aslında biz her şeyi apaçık bir ana kitaba kaydetmekteyiz.”

Yasin 36/12.

Bu ayet, yüce Allah’ın eşsiz kudret ve ilminin yanında, ölüleri diriltmeye kadir olanın da, herkesin yapıp ettiklerini bilen de yalnız O olduğuna vurgulamaktadır. Tefsirlerde ayetin “gelecek için yaptıkları her şey ve bıraktıkları her iz” şeklinde tercüme edilen kısmı açıklanırken, bir yandan iyi olsun kötü olsun insanların bütün işlediklerinin tespit edildiği belirtilir. Kişinin öbür dünyada karşısına çıkacak amel defteri ölümle kapanmaz. Kul yararlı bir bilgiyi öğretme veya kaleme alma, bir imkânını vakfedip kalıcı hayır yapma, insanların faydalanacakları hizmet binası, cami, misafirhane, köprü vb. iyi eserler bırakmanın sevabından öldükten sonra da faydalanmaktadır. Ensardan Selemeoğulları’nın yerlerini yurtlarını terk edip Mescid-i Nebevî çevresine yerleşmek istemeleri üzerine Resûlullah bunu uygun görmemiş ve onlara “Kendi bulunduğumuz yerde de yaptıklarınızın izleri kayda geçirilir” buyurmuştu. (İbn Atıyye, IV, 445, 448).

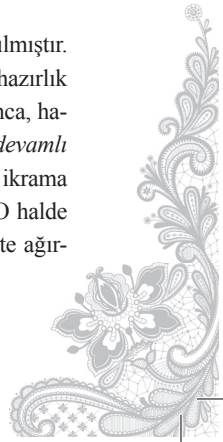
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَنْ غَدَا إِلَى الْمَسْجِدِ أَوْ رَاحَ، أَعَدَّ اللَّهُ لَهُ فِي الْجَنَّةِ نَزْلًا، كُلَّمَا غَدَا أَوْ رَاحَ

“Sabah veya akşam camiye giden kimseye, her gidişi için Allah cennette bir ikram hazırla(t)r.”

Buhâri, Ezan 37; Müslim, Mesâcid 285.

Cennette sunulacak ikram, hadisimizde “nüzul”, konaklatmak, kelimesiyle anlatılmıştır. Nüzul, ziyafet, misafiri ağırlamak için yapılan hazırlık anlamındadır. Tabiatıyla bu hazırlık içine, yiyecek-içecek şeyler ve kalacak yer ve diğer ikramlar da dahildir. Böyle olunca, hadisimizin anlamı “Sabah-akşam mescide devam eden kimseye Allah Teâlâ cennette devamlı ikramda bulunur” demek olur. Mescide her gidiş-geliş sanki cennetteki ziyafet ve ikrama gidip gelmek gibidir. Bu da herhalde her Müslüman’ın arzu edeceği bir ikramdır. O halde cemaate devam etmek de başlı başına bir hayır ve iyiliktir. Hem de sonucu cennette ağır-
lanmak olan bir hayır ve iyiliktir.

NAMAZ

Birisi Hz. Aişe'den Reslüullah (a.s)'ın hayatında gördüğü şaşılacak işlerden birini anlatmasını istedi. Hz. Aişe "Onun hangi işi hayret verici değildi ki?" dedikten sonra anlatmaya başladı: "Bir gece vakti yanıma yattıktan sonra benden izin isteyerek namaza durdu. Namazın içinde ağlamaya başladı. Hatta gözyaşları mübarek göğsüne kadar aktı. Sonra rükûa gitti, orada da aynı şekilde ağladı. Secdede de aynı şekilde ağladı. Bu şekilde namaza devam etti.

Nihayet Bilal gelip sabah namazı için seslendi. Ben 'Ey Allah'ın Resûlü! Niçin bu kadar ağladınız? Halbuki siz günahsızsınız. Allah sizin gelmiş geçmiş günahlarınızı affedeceğini vaat etmiştir' dedim. 'Ben Allah'a şükreden bir kul olmayayım mı?' buyurdu. Ve devamında 'Bana bugün şu ayetler nazil oldu' buyurarak Âl-i İmran Suresi 190 ve 191. ayetleri okudu: '*Gerçekten göklerin ve yerin yaratılışında, gece ve gündüzün bir biri ardınca gelişinde akıl sahipleri için (Allah'ın varlığını, kudret ve azametini gösteren) kesin deliller vardır. Akıl sahipleri o kimselerdir ki ayaktaiken, otururken ve yatarken daima Allah'ı anarlar.*'" (Fezâil-i A'mâl, Kandehevî)

Ayrıca çeşitli sahabilerden gelen rivayetlerde Efendimizin geceleri kendi başına kıldığı namazlarda bir rekâtta Bakara, bir rekâtta Âl-i İmran Suresi okuyarak, rükû ve secdeleri de rekâtlar kadar uzun tutarak, ayrıca rahmet ayetlerinde uzun uzun rahmet dileyerek, azap ayetlerinde de uzun uzun azaptan Allah'a sığınarak namaz kıldığı aktarılır. Bu durum bizler gibi "namazı kılalım da rahatlayalım" diye düşünenlerin anlayabileceği bir hal değildir. Onlar namaz kılarken rahatlayan insanlardı, namaz bitince rahatlayanlar değillerdi.

Asırlar öncesinden bizi uyaran Yunus gibi:

*İşit sözümü ey gafil tanla seher vaktinde dur
Öyle buyurmuş ol kâmil tanla seher vaktinde dur.*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ
عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

“İman edip iyi işler yapan, namaz kılan ve zekat verenler var ya, onların mükâfatları Rableri katındadır. Onlara korku yoktur, onlar üzüntü de çekmezler.”

Bakara 2/277.

İslam'ın istediği insan tipi imanlı, salih (iyi, güzel, faydalı) amel sahibi, namazlı, niyazlı, eli açık, farz olan zekat yanında elinden geldiğince infak, ihsan ve başka türlü yardımını esirgemeyen insan modelidir. Bunların oluşturduğu topluluk için dünyada korku ve hüznün sebepleri asgariye iner; zengin yoksula merhamet eder, onu korur, derdiyle dertlenir; yoksul da zengine şükran duyar, onu ve servetini kendisi ve kendisinininki gibi korur.

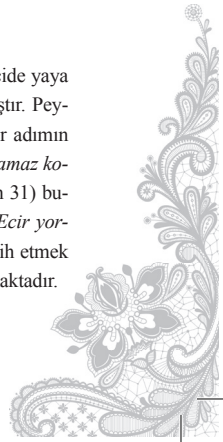
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

عَنْ أَبِي بِنِ كَعْبٍ، قَالَ: كَانَ رَجُلٌ لَا أَعْلَمُ رَجُلًا أَبْعَدَ مِنَ الْمَسْجِدِ مِنْهُ،
وَكَانَ لَا تُحِطُّهُ صَلَاةٌ، قَالَ: فَقِيلَ لَهُ: أَوْ قُلْتَ لَهُ: لَوْ اشْتَرَيْتَ حِمَارًا تَرْكَبُهُ
فِي الظُّلْمَاءِ، وَفِي الرَّمْضَاءِ، قَالَ: مَا يَسْرُنِي أَنْ مَنَزَلِي إِلَى جَنْبِ الْمَسْجِدِ،
إِنِّي أُرِيدُ أَنْ يُكْتَبَ لِي مَمَشَايَ إِلَى الْمَسْجِدِ، وَرُجُوعِي إِذَا رَجَعْتُ إِلَى
أَهْلِي، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «قَدْ جَمَعَ اللَّهُ لَكَ ذَلِكَ كُلَّهُ»

Übey b. Kâ'b (r.a) şöyle dedi: Bir adam vardı -ki ben mescide ondan daha uzak(ta oturan) bir başkasını tanımıyorum- Bu kişi cemaatle namazı hiç kaçırmazdı. Kendisine: Bir merkep alsan da hava karanlık ve sıcak olduğunda ona binsen dediler (veya ben dedim). Adam şöyle cevap verdi: “Evimin, mescidin yanı başında olması beni hiç de memnun etmez. Çünkü ben mescide gidiş ve evime dönüşümün adıma (ecir olarak) yazılmasını diliyorum. Bunun üzerine Resûlullah (a.s) de ona; “Bunların hepsinin sevabını Allah, senin için derleyip topladı” buyurdu.

Müslim, Mesacid 278.

Mescid-i Nebevî'ye en uzak yerde oturmasına rağmen bütün namazları cemaatle kılan ve mescide yaya gelip giden bu sahabi, haklı olarak diğer Müslümanların dikkatini çekmiş ve takdirlerini kazanmıştır. Peygamber Efendimiz bu sahibinin gayreti karşısında, mescitlere ve cemaate gitmek için atılacak her adımın bir hayır ve iyilik olduğunu haber vermiştir. Nitekim Buhâri'nin bir rivayetinde Hz. Peygamber “*Namaz komusunda en büyük ecir ve sevap mescide derece derece en uzaktan yürüyüp gelenlere aittir*” (Ezan 31) buyurmuştur. Zira nimet, külfete göredir. Meşakkat ve zorluk, ecir ve sevabın artmasına vesiledir. “*Ecir yorulmuşluğa göredir*” buyurulmuştur (Keşfü'l-hafâ, I, 155). Burada özellikle güçlüğü ve zor şartları tercih etmek değil, içinde bulunulan zor şartları sevap ve ecir olarak değerlendirmeyi bilmek teşvik edilmiş olmaktadır.

Dini Bilgiler

DUA, ZİKİR VE TEFEKKÜRÜN BULUŞMA YERİ: SECDE

Namaz bütün peygamberlerin muhatab olduğu bir ibadettir. Müminin kimliğini belirleyen, günahlarını temizleyen, kalbine huzur veren, inananları bir araya getiren, omuz omuza ilahi huzurda kenetleyen ibadettir.

Günde beş vakit çağrıda bulunan Rabbimizin davetine icabettir. Yaratıcısı tarafından unutulmadığını hatırlatır her bir mümine. “Gel secde kıl ve yaklaş” der namaz.

Müminin günü namazla başlar. Sabahın köründe değil; seherin nurunda huzurda durur, secdeye kapanır. Güne O’nun adıyla başlar ve O’nun huzurunda başlar. Rabbimiz: “(Ey Muhammed!) Gündüzün iki tarafında ve gecenin gündüze yakın vakitlerinde namaz kıl. Çünkü iyilikler kötülükleri giderir. Bu, öğüt alanlar için bir öğüttür.” (Hud 11/114)

Peygamberimize sevdiren ibadettir namaz. Ve peygamberin ifadesiyle gözün nurudur. Yalnızlıktan kurtulmaktır. Kendimizi yalnız hissettiğimizde huzurunda secdeye kapandığımız, rahmetini umduğumuz, derdimize çare olan bir Rabbimizin olduğunu anlarız namazımızla.

Namaz peygamberlerin nesilleri için ettiği duadır. İbrahim (a.s)’ın şöyle dua ettiğini bildirir kerim kitabımız: “Rabbim! Beni namaza devam eden bir kimse eyle. Soyundan da böyle kimseler yarat. Rabbimiz! Duamı kabul eyle” (İbrahim 14/40) Yavrusu İsmail’i (a.s), annesiyle beraber Mekke’de bırakırken “Rabbimiz namaz kılsınlar” duasıyla terk ediyordu onları.

İsa (a.s) Rabbinden namaz kılma emrini aldığını ilan ediyordu muhataplarına: “(Rabbim) Bana yaşadığım sürece namazı ve zekatı emretti”

Şükreden bir kul olduğunu göstermek için gece namaz için kıyamda dururdu Kutlu Elçi (a.s), secdeye kapanır uzun müddet başını kaldırmadan gözyaşıyla ıslatırdı secdegâhını.

Namaz kulun istikametini Rabbine çeviren, sapmaları önleyen bir ibadettir. Güneş tutulmasında namaza çağırır son peygamber. Ay tutulduğunda namazı işaret eder iman rehberimiz, güneşi de ayı da yaratana secde edin der.

Hayırlı bir işe başlarken gönülden endişeyi silmek için teskin edici ilaçtır namaz. Bir karar verildiğinde tereddüt varsa namaz kılınır, sonra karar verilir ve Hakka tevekül edilir. Yolculuğa çıkarken namazla başlanır, dönerken yolculuk namazla bitirilir.

Namaz imanında tereddüt bulunmayan samimi kulların kılarken haz duyduğu ibadettir. Kullukta samimiyetin ölçüsü namaz ile değerlendirilir. Münafıkların belirgin özelliklerinden birisi namaza karşı isteksiz olduklarıdır. Kur’an’da münafıklardan söz ederken şöyle buyrulur: “Onlar, namaza kalktıkları zaman tembel tembel kalkarlar, insanlara gösteriş yaparlar ve Allah’ı pek az anarlar.”

Namaz Rabbimizin sevdiklerinin makamıdır. Rabbimizin sevdiği makamdır. Rabbimizin hatırlandığı makamdır. Rabbimiz şöyle buyuruyor: “Ben Allah’ım. Benden başka ilah yoktur. Bana kulluk et ve beni anmak için namaz kıl” (Taha 20/14) O halde sınırlı namaza. Aşkla heyecanla namaz vakitlerini gözleyenlerden olalım. Çünkü yüce yaratıcı zikretmenin en mükemmel halidir namaz.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ ثُمَّ انظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْذِبِينَ

“De ki: “Yeryüzünde gezin dolaşın da Peygamberleri yalanlayanların sonu nasıl olmuş bir görün.”

Enam 6/11.

Mekke müşriklerine, dolayısıyla peygamberlik ve vahiy gerçeğinden kuşkuya düşüp inkâr eden, alaya alan herkese, dünyayı gezip dolaşmaları, eskilerin izlerini, kalıntılarını inceleyerek ilâhî hakikatleri yalanlayanların akıbetlerinin ne olduğunu görmeleri tavsiye edilmektedir.

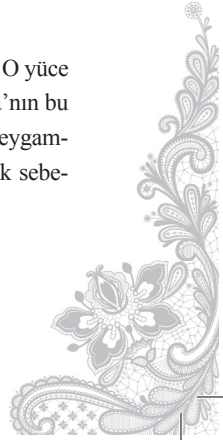
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ إِذَا أَرَادَ رَحْمَةً أُمَّةٍ مِنْ عِبَادِهِ، قَبَضَ نَبِيَّهَا
قَبْلَهَا، فَجَعَلَهُ لَهَا فَرْطًا وَسَلْفًا بَيْنَ يَدَيْهَا، وَإِذَا أَرَادَ هَلَكَةً
أُمَّةٍ، عَذَّبَهَا وَبَيَّئَهَا حَيًّا، فَأَهْلَكَهَا وَهُوَ يَنْظُرُ، فَأَقْرَعَ عَيْنَهُ
بِهَلَكَتِهَا حِينَ كَذَّبُوهُ وَعَصَوْا أَمْرَهُ

“Allah Teâlâ, bir ümmete rahmetle muamele etmek isterse, o ümmetin peygamberini onlardan önce öldürür. Onu, kendileri için ahirette öncü ve kılavuz yapar. Allah Teâlâ, bir ümmeti de helâk etmek isteyince, daha peygamberleri sağ iken o millete azap eder, onun gözü önünde onları mahveder. Peygamberi yalanlayıp emrine karşı gelmeleri yüzünden onları helak etmek suretiyle peygamberini de memnun ve teselli eder.”

Müslim, Fezâil 24.

İslam ümmeti yaşamaktadır. Onun büyük Peygamberi ise, ahirete intikal etmiştir. O yüce Peygamber, ahirette Müslümanlar için öncü ve kılavuz olacaktır. Bu hal, Allah Teâlâ'nın bu ümmete rahmetiyle muamele etmek istediğinin bir göstergesidir. Eğer geçmiş bazı peygamberlerin ümmetleri gibi daha peygamber hayatta iken bu ümmet, isyan ve itaatsizlik sebebiyle helak edilmiş olsaydı, onlar için hiçbir kurtuluş ümidi kalmayacaktı.

PEYGAMBER NASIL SEVİLİR?

Allah'ın sevdiklerini nasıl sevmemiz gerektiğini bize göstermesi açısından şu hadise paha biçilmez değer taşır: Uhud savaşında Müslümanlar çok acılar yaşamış ve pek çok şehit vermişlerdi. Hatta bir ara Efendimizin şehit edildiği haberi dahi yayılmıştı. Bu ürpertici haber Medine'ye kadar varınca kadınlar evlerinden fırlayarak durumu araştırmaya başladılar. Ensar'dan bir kadın Uhud'a doğru koşmaya başladı. Bir toplulukla karşılaştı. Onlara "Resûlullah nasıl?" diye sordu. Ona "babam vefat etti" dediler. Kadın "inna lillahi ve inna ileyhi raciun" dedikten sonra yine Peygamberin sıhhatini sordu. O esnada topluluktan biri kocasının öldüğünü, bir başkası oğlunun, bir diğeri de kardeşinin şehit olduğunu haber verdi. O bütün bunları duyduğu halde sürekli "Resûlullah nasıl?" diye sormaya devam ediyordu. Onlar ona efendimizin iyi olduğunu ve o tarafa doğru geldiğini söyledilerse de kadın "bana söyleyin o nerede" dedi. İnsanlar işaret ederek "işte şu topluluğun arasında" dediler. Koşarak Resûlullah'ın yanına vardı. Ancak onu sağ salim görünce rahatladı ve "anam babam sana feda olsun Ya Resûlallah! Değil mi ki sen sağsın bütün felaketler bana kolaydır" dedi.

Buna benzer olaylar birçok sahabenin başından geçmiştir. Bu yüzden ismi kaynaklarda Sümeyra binti Kays olarak geçen bu sahabe hanımın çağlar öncesinden bizlere verdiği mesaj Allah'ın sevdiğinin nasıl sevilleceğidir.

Yunus'un dediği gibi:

*Âşık Yunus nider dünyayı sensiz
Sen hak Peygambersin şeksiz gümansiz
Sana uymayanlar gider imansız
Adı güzel kendi güzel Muhammed.*

Gümansiz: şüphesiz

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَأَنِيبُوا إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ وَاتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ بَغْتَةً وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ

“Azap size gelip çatmadan önce rabbinize yönelip O’na teslim olun; sonra kimseden yardım göremezsiniz. Hiç farkında olmadığınız bir sırada azap ansızın başınıza gelmeden önce rabbinizden size indirilen en güzel hükümlere uyun.”

Zümer 39/54-55.

Allah’ın yardımını kazanarak affına ve rahmetine nail olmanın, böylece ebedi kurtuluşa ermenin temel şartı, Allah’a yönelip teslim olmak yani O’na gerektiği şekilde iman edip hükümlerine boyun eğmektir. Müfessirlerin ağırlıklı görüşlerine göre bu ayetteki “azap”la dünyevi ceza, yani müşriklerin Müslümanlar karşısındaki yenilgileri kastedilmiştir; “indirilen”den maksat ise Kur’an-ı Kerim’dir. Bu kelimenin geçtiği cümleyi, “Rabbinizden size indirilen en güzeline uyun” diye çevirmek mümkünse de bu çeviri, Kur’an’ın bir bölümünün diğerinden daha güzel olduğu yönünde bir anlamaya yol açacağından isabetli görülmemiştir. Bu durumda ayetteki ahsen kelimesini, “daha güzel olan” değil, Kur’an’ın bütün hükümlerini kapsamak üzere “kusursuz güzel olan” şeklinde anlamak gerekmektedir (İbn Âşûr, XXIV, 44).

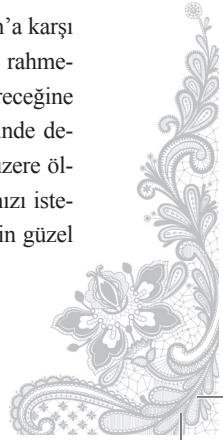
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

لَا يَمُوتَنَّ أَحَدُكُمْ إِلَّا وَهُوَ يُحْسِنُ الظَّنَّ بِاللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

“Sizden biri Allah’a hüsnü zan ederek ölsün.”

Müslim, Cennet 81-82.

Hüsn-i zan, düşünce güzelliği, güzel şeyler temenni ve beklentisi demektir. Allah’a karşı hüsn-i zan beslemek ise, O’nun merhametini, rahmetini ve keremini dilemek, af ve rahmetiyle muamele edeceğini ummak, hatta tereddütsüz bir şekilde böyle bir mutluluğa ereceğine inanmaktır. İnsanın hangi hal üzere öleceğini bilmek ve tayin etmek kendisinin elinde değildir. Böyle olunca Sevgili Peygamberimiz’in bizden hüsn-i zandan başka bir hal üzere ölmeyi istemesi, ümit ve recâ üzere yaşamamızı ve ölümü de o hal ile karşılamamızı istemesi anlamındadır. Yani Allah Teâlâ’dan güzel şeyler beklentisi içinde olabilmek için güzel bir hayat yaşamaya çalışmak gerekmektedir.

Dini Bilgiler

HÜSN-İ ZANN

Sahabilerden Vasile b. Eska ölüm döşeğinde yatmakta olan Ebu Esved'i ziyaret eder. Vasile, Ebu Esved'in son anlarının yaklaştığını anlar. Ebu Esved ise ziyaretten son derece memnundur. Vasile: *'Sana bir tek soru soracağım'* der. Ebu Esved: *'Nedir o'* deyince Vasile: *'Rabbine karşı zannın nedir'* sorusunu yöneltir. Ebu Esved *'Güzel'* anlamında başını sallar. Vasile: *'Müjdeler olsun! Ben Resûlullah'ın şöyle buyurduğunu duydum: 'Yüce Allah buyurdu ki, kulum benim hakkımda nasıl düşünüyorsa ben öyleyim.'* (Müsned III/492) Kişinin dünyada bütün hayatını ilmiyle kuşatan ve her halini bilen; ahirette de huzurunda hesap vereceği yüce Rabbi hakkındaki zannı hayatının istikametini belirleyen önemli unsurdur. O zanna göre hayatını şekillendirir.

Zan herhangi bir delil olmadan zihinde oluşan yargıdır. Herhangi bir temele dayanmadan tahminde bulunmaktır. Tahmin doğru da çıkabilir yanlış da. Fakat kişilik yapımız nasıl gelişmiş ise zannımız da ona paralel olur.

Rabbimize olan zannımız da böyledir. Merhametli, cana yakın olan insanlar, Allah'ın bağışlayıcı, affedici ve tövbeleri kabul eden olarak düşünenler hayatlarında affedici olurlar. Çünkü Rabbimiz rahmetinin gazabını geçtiğini beyan etmek suretiyle bize yol gösterir. Kitabımız Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla başlar. İlk sure Rahman ve Rahim olan Allah'a hamd etmekle başlar ve biz bu sureyi her namazda okuruz. Birçok ayet affetmenin daha uygun bir davranış olduğunu, kaynaşmaya vesile olduğunu beyan eder. Bu ilahi beyanlara muhatap olan müminler engin bir gönül zenginliğine sahiptirler. Hata yaptıklarında özür dilerler. Kendilerine karşı yapılan yanlışlara karşı daha müsamahakâr olmayı tercih ederler. Şiddet taraftarı olmazlar. Affetmenin birçok sorunu halededeğini bilirler. Ailelerinin ve içinde yaşadıkları toplumun huzuruna katkı sağlarlar.

Bu dünyada merhamet duygusunu önceleyen mümin, Rabbinin kendisine merhamet edeceği zannına sahiptir. Müminin Rabbi ile ilgili hüsn-i zannı onu iyilik istikametine bağlar, umut verir. Affedilme umudunu taşıdığından hatalarında ısrarcı olmaz. Kötülüklerden vazgeçme iradesini kullanır.

Su-i zan sahibi olanlar ise kötümserdir. Günahının affedilemeyeceğini düşünür. O nedenle yanlışından dönmesinin kendisine bir şey kazandırmayacağına inanır. Bu duygu iyilik melekesini yok eder. Şiddet ve tahammülsüzlük kişinin benliğine hakim olur. Ahiretinin mahvolduğunu düşünen insanın dünyası da mahvolur.

Netice itibarıyla ölümden sonra Rabbinin güzel nimetleri ile karşılaşacağıının umudunu besleyen hayati güzel olur ve hayatını, çevresini güzelleştirir. Kendisinin affedilmeyeceğini ve kötü bir akıbetin beklediğini düşünen insan ise sahip olduğu kötülüğün buhranını çevresine de yansıtır hayatına ve çevresine sıkıntı verir.

Zaafımızla beraber Rabbimizin merhametine inancımız tamdır. Umutsuz değiliz. Su-i zan sahibi olmaktan sakınalım. Su-i zanna sebep olacak davranışlardan uzak kalalım.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ * وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ

“Hiç şüphesiz, iyiler cennette, günahlara dadananlar ise yakıcı ateşler içindedir.”

İnfitâr 82/13-14.

Ahiretteki durumları itibarıyla insanlar ikili bir ayrıma tabidirler. Ya cennette ya da cehennemdedirler. Bu kesin gerçek, dünyada yaşarken her iki sonucu da hesaba katmak lazım geldiği fikrini vermektedir. Burada birbirini takip eden iki ayrı ayette ümit ve korkunun gereği belirtilmiş olmaktadır.

HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

لَوْ يَعْلَمُ الْمُؤْمِنُ مَا عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الْعُقُوبَةِ، مَا طَمِعَ بِجَنَّتِهِ أَحَدٌ،
وَلَوْ يَعْلَمُ الْكَافِرُ مَا عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الرَّحْمَةِ، مَا قَنَطَ مِنْ جَنَّتِهِ أَحَدٌ

“Eğer mümin, Allah’ın azabının nitelik ve niceliğini bilseydi, cennet ümidine kapılmazdı. Kâfir de Allah’ın rahmetinin nitelik ve niceliğini tam olarak kavrayabilseydi, O’nun cennetinden asla ümidini kesmezdi.”

Müslim, Tevbe 23.

Mümin cennet ümidi taşıyorsa bu onun Allah’ın azabının mahiyetini bilmediğinden; kâfir, rahmet ve cennet beklemiyorsa, o da Allah’ın rahmetinin mahiyetini idrak edemediğindedir. Gerçekten çok ilginç olan bu durum, Hz. Ömer’den nakledilen bir sözde şöyle dile getirilmiş bulunmaktadır: “Kıyamet günü sadece bir kişi cennete girecek diye ilan edilse o kişinin ben olacağımı umarım. Yine bir tek kişinin cehenneme gireceği bildirilse, bu kez de o kişinin ben olduğum endişesini taşırım.” Netice itibarıyla, Allah Teâlâ’nın sonsuz bir rahmeti ve büyük bir azabı vardır. Bazen Cemal bazen Celâl sıfatlarını düşünerek Allah Teâlâ’ya karşı son derece saygılı ve korkulu, ama aynı zamanda büyük bir ümitle dolu olmak gerekir.

PEYGAMBERİMİZDEN HAYAT TAVSİYELERİ

Peygamberimiz sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabından Hz. Ebu Zer (r.a) bir gün kendisine:

-Ya Resûlallah! Bana tavsiyede bulununuz, der. Efendimiz:

-*"Sana Allah'a karşı gelmekten sakınmayı tavsiye ediyorum. Çünkü Allah'ın azabından sakınmak (takva) bütün amellerin başıdır."* buyurur. Ebu Zer (r.a) tavsiyelerinin devamını isteyince Peygamberimiz:

-*"Kur'an oku ve Allah'ı zikirle meşgul ol! Zira Kur'an kıraati ve Allah'ı zikir senin için yerde bir nur, gökte de zikredilmene vesile olur."* der. Ebu Zer(r.a) tavsiyelerin daha da artırılmasını ister. Bunun üzerine Efendimiz:

-*"Çok gülmekten sakın, çünkü o kalbi öldürür ve yüzünün nurunu giderir."* buyurur. Ebu Zer vazgeçmez ve biraz daha tavsiye ister. Efendimiz devam eder:

-*"Cihad et! Zira cihad ümmetimin ruhbanıyettir. Fakirleri sev, onlarla otur kalk, ilgilen. Kendinden aşağı seviyede olanlara bak, kendinden üsttekilere bakma, böylece Allah'ın sana verdiği nimetleri küçümsememiş olursun. Kendi yaptıkların seni başkalarına dil uzatmaktan alıkoysun. Kendinde olan ayıpları görmeyip başkalarında olanları ortaya çıkarman ayıp olarak sana yeter!"*

Bu sözlerinden sonra Sevgili Peygamberimiz mübarek elini Ebu Zer'in göğsüne vurarak:

-*"Ey Eba Zer! Tedbir gibi akıl, günahlardan sakınmak gibi takva, güzel ahlak gibi asalet yoktur."* buyurdu. (*Hayatü's-Sahabe, Kandehevî*)

Bu rivayet İslam'ın ibadet, ahlak ve sosyal hayatla ilgili bütün yönlerine temas eden çok kıymetli bir Peygamber sözüdür. Davranışa dönüşmeyen duygu yaşanmamış sayıldığı gibi güzel duyguların eşlik etmediği davranışlar da zerafet ve estetikten mahrumdur. Takvanın alameti güzel amellerden bilinir; amelin güzelliği de kalpteki takva ile olur.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوَفَّقُونَ أُجُورَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَمَنْ زُحِرَ عَنِ النَّارِ
وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ

“Her canlı ölümü tadacaktır. Ve ancak kıyamet günü yaptıklarınızın karşılığı size tastamam verilecektir. Kim cehennemden uzaklaştırılıp cennete konursa o, gerçekten kurtuluşa ermiştir. Bu dünya hayatı ise aldatma metandan başka bir şey değildir.”

Â-i İmrân 3/185.

Yapılan iyi veya kötü işlerin bütün karşılığını dünyada iken almak çok zaman mümkün olmayabilir. Mesela şehitlerin mükâfatlarını dünyada almaları mümkün değildir. Asıl mükâfat veya cezalar ahirette eksiksiz olarak ödenecek ve ebedi mutluluk veya bedbahtlık orada olacaktır. Dünya geçici olduğu için dünyada alınan karşılıklar da geçici ve aldatıcıdır. Bu yüzden ayette “Dünya hayatı zaten aldatıcı şeylerden ibaretir” buyrulmuştur. Bir kimsenin dünyada bolluk ve refah içinde yaşaması onun kurtuluşa erdiği anlamına gelmediği gibi fakirlik ve yoksulluk içerisinde yaşaması da onun yanlış yolda ve Allah’ın yardımından yoksun, bedbaht biri olduğunu göstermez. Asıl kurtuluş ve mutluluk ahirette cehennem azabından kurtulup cennet nimetlerine erişildiğinde gerçekleşecektir. Ahiret hayatı kalıcı ve sürekli olduğu için Hz. Peygamber kişinin cennette sahip olacağı en küçük bir yerin fâni olan dünyadan ve orada bulunan nimetlerden daha hayırlı olduğunu bildirmek üzere şöyle buyurmuştur: “Sizden birinizin kamçısının cennette işgal edeceği az bir yer, dünyadan ve dünyada bulunan her şeyden daha hayırlıdır!” (Buhâri, “Cihad”, 73.)

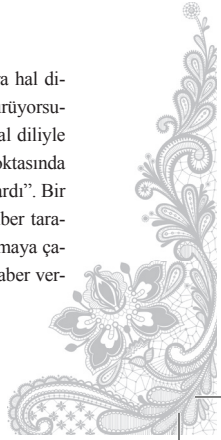
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

إِذَا وُضِعَتِ الْجَنَازَةُ، فَاحْتَمَلَهَا الرَّجَالُ عَلَى أَعْنَاقِهِمْ، فَإِنْ كَانَتْ صَالِحَةً قَالَتْ:
قَدِّمُونِي، وَإِنْ كَانَتْ غَيْرَ صَالِحَةٍ قَالَتْ لِأَهْلِهَا: يَا وَيْلَهَا أَيْنَ يَذْهَبُونَ بِهَا، يَسْمَعُ
صَوْتَهَا كُلُّ شَيْءٍ إِلَّا الْإِنْسَانَ، وَلَوْ سَمِعَ الْإِنْسَانُ لَصَعِقَ

“Ölü tabuta konulup da insanlar (veya erkekler) onu omuzladığı zaman, eğer iyi bir kişi ise “Beni çabuk götürünüz, beni çabuk götürünüz!” diye seslenir. Eğer iyi olmayan biri ise, “Eyyvah! Bu tabutu nereye götürüyorsunuz?” der. O cenazenin sesini insandan başka her şey duyar. Eğer insan bu sesi duysaydı, bayılırdı.”

Buhâri, Cenâiz 50, 53, 90.

İyi bir insan öldüğü zaman, kavuşacağı nimetlere bir an önce ulaşma isteğiyle tabutunu taşıyanlara hal diliyle “Beni çabuk götürünüz!” diye seslenir. İyi olmayan bir kimse ise, “Eyyvah, bu tabutu nereye götürüyorsunuz?” diye felâkete gittiğini ve bunu istemediğini yine hal diliyle haykırır. Tabut içindeki cenazenin hal diliyle söylediği bu sözleri her varlığın duyup insanın duymaması, hem bir gaflet hem de hayatın devamı noktasında bir rahmeti ifade eder. Zira belirtildiği üzere, “Eğer insanlar bu söylenenleri işitmiş olsalar, bayılır kalırlardı”. Bir şey yapma istek ve arzuları kalmazdı. Bizzat duymadıkları böyle bir beyanın kendilerine Hz. Peygamber tarafından haber verilmesi ise, onları gelecekte karşılaşacakları duruma hazırlamak, kurtuluşlarına vesile olmaya çalışmak anlamındadır. Kendi kulaklarıyla duyduklarından daha kesin gerçektir. Çünkü Hz. Peygamber haber vermektedir. Zaten gerçek iman da gayba yani görülmeyene inanmaktır.

Dini Bilgiler

CENAZEYE KARŞI GÖREVİMİZ

Bu hayatın fani olduğunu hemen her gün şahit olduğumuz ölüm bize hatırlatıyor. Her fani gibi biz de ecelimiz geldiğinde bu hayata veda edeceğiz. Bizim inancımızda ölüm, dünya hayatının sonu olmakla beraber eşsiz güzelliklerle dolu yepyeni, ebedi bir hayatın başlangıcı demektir. Müslüman inancında dünya hayatı zaten geçicidir. O ömrünü ahiret yurdunu kazanmak için gayret etmekle geçirir. Yakınlarımızın ölümünü Allah'ın takdiri olarak kabul ederiz ve onları bu dünyadan en güzel şekilde uğurlamaya çalışırız. Çünkü cenazenin teçhizi müminlerin birbirlerine karşı görevleri arasındadır. Peygamberimiz bir hadis-i şeriflerinde bu görevleri şöyle beyan ediyor: *"Müminin mümin üzerinde altı hakkı vardır: Hastalandığında ziyaret eder, öldüğünde cenazesinde bulunur, çağrıldığında davetine icabet eder, karşılaştığında ona selam verir, aksırdığında 'elhamdülillah' derse 'yerhamükellah' der, varlığında ve yokluğunda ona karşı samimi davranır."* (Tirmizi, Edeb 1)

Cenaze ile ilgilenmek Müslüman'ın kardeşlik hukukunun bir gereği olduğu gibi yakını kaybetmenin hüznünü yaşayanlar için de manevi destek ve tesellidir. Bu nedenle imkânlar nispetinde ölmekte olan kimselerin yanında olmak, Kur'an okumak kişiye huzur verecektir. Peygamberimizin (a.s): *"ölmekte olanlarınıza 'lailahe illallah' sözünü telkin edin"* (Müslim, Cenâiz 1) emri gereği son nefeste kelime-i tevhid ile veda etmesi sağlanır.

Allah Resûlü (a.s) ümmetini şöyle ikaz ediyor: *"Ölenlerin ardından avuç içleri ile yanaklarını döven, yakalarını yırtan ve cahiliye âdeti olarak bağırıp feryat eden bizden değildir."* (Buhâri, Cenâiz 35) İnsanın sevdiği birini kaybetmesi elbette ki acıdır. Bu acı ile gözler yaşarır kalp mahzun olur. Fakat cenazenin başında feryad ü figan ile bağırıp çağırmak, vefatın verdiği acıyla beddua etmek uygun değildir. Meyyit için dua edilmelidir. Zira Peygamberimiz (a.s) bu esnada meleklerin söylenen sözlere âmin dediğini haber veriyor. (Müslim, Cenâiz 7) Peygamberimiz (a.s) Uhud savaşında vefat eden Ebu Seleme için şöyle dua etmişti: *"Allahım Ebu Seleme'yi affet, derecesini hidayete erenlerin katına yükselt. Arkasında kalanları sen kollayıp gözet. Bize de ona da mağfiret buyur. Ey âlemlerin Rabbi! Kabrini genişlet ve kendisine orada nur halk eyle."* (Müslim, Cenâiz 7)

Vefatın ardından dost ve akrabaları haberdar edilir. Cenaze merasimine iştiraki sağlamak için ölüm ilanı yapılır. Cenaze yıkanıp kefenlenir. Ölünün vücudunda bir takım nahoş durumlar var ise bunun açıklanması gerekir. Bu haller ölenin ameli ile ilişkilendirilip hakkında yanlış yorumlara sebep olabilir. Oysa ölenleri iyilikle yâd etmek onlar hakkında olumlu konuşmak peygamberimizin tavsiyesidir. (Ebu Davud, Edeb 42)

Cenaze namazı kılındıktan sonra defnedilmek suretiyle cenaze için yapılması gerekenler tamamlanmış olur. Taziye günlerini üç günden fazla uzatmamaya dikkat edilmelidir. Bu süre zarfında taziye evine herhangi maddi bir külfet yüklenmemesi için komşu ve dostların, taziyeye gelenlerin ağırlanması ve yolcu edilmesi konusunda işbirliği yapmaları karşılıklı hukukun bir gereğidir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌُ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌُ فَأَمَّا الَّذِينَ اسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ
أَكْفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ

“O kıyamet gününde, bazı yüzler sevinçten pırl pırl parlayacak; birtakım yüzler de kederden simsiyah kesilecektir. Yüzleri simsiyah kesilenlere: “İman ettikten sonra inkâra mı düştünüz? O halde gerçekleri inkâr ettiğiniz için tadın bu azabı!” denilecektir.”

Âl-i İmrân 3/ 106.

Bu ayette kıyamet günü, dünyadaki durumların tabii sonucu olarak iki ayrı halin görüleceği, bazı yüzlerin ağarıp bazılarının da kararacağı hatırlatılmaktadır. Korkuyu veya ümidi yitirmiş yüzlerin kararacağı, ikisini birden yaşamayı başaran yüzlerin ağaracağı, mutlu olacağı bildirilmiş olmaktadır. Kimi korkusuzluğunun kimi de ümitsizliğinin cezasını çekerken, her ikisini dengeli bir biçimde hayatında hissedenler bunun mutluluğunu yaşayacaklardır. Ayet-i Kerime iki ayrı durumu bir arada bildirmek suretiyle, ümit ve korkunun bir arada bulunabileceğine işaret etmiş olmaktadır. Bundan sonraki ayetlerde de bu iki hususun bir arada zikredilmiş olduğunu görmekteyiz.

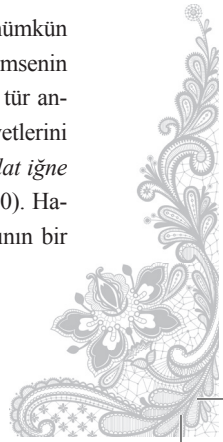
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

لَا يَلْبِغُ النَّارَ رَجُلٌ بَكَى مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ حَتَّى يَعُودَ اللَّبَنُ فِي
الضَّرْعِ وَلَا يَجْتَمِعُ غُبَارٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَدُخَانُ جَهَنَّمَ

“Allah korkusuyla gözyaşı döken kişi, sağılmış süt memeye dönmedikçe cehenneme girmez. Cihad tozu ile cehennem dumanı asla bir araya gelmez.”

Tirmizî, Fezâilu'l-cihâd 8; Zühd 9.

Bir hayvanın memesinden sağılmış olan sütün, tekrar o memeye girmesinin mümkün olmadığı herkesçe bilinen bir gerçektir. Efendimiz de Allah için gözyaşı döken kimsenin cehenneme girmesini, böylesine mümkün olmayan bir olaya bağlı kılmaktadır. Bu tür anlatımlara Kur'an-ı Kerim'de de rastlamak mümkündür. Mesela Yüce Rabbimiz, ayetlerini yalanlayıp onlara karşı kibirlenenlere gök kapılarının açılmayacağını ve onların, *halat iğne deliğinden geçinceye kadar* cennete giremeyeceklerini bildirmektedir (bk. A'râf 7/40). Hadisimizde ayrıca Allah yolunda cihad edenlerin çıkardığı toz ile cehennem dumanının bir araya gelmeyeceği de müjdelenmiştir.

TAKVA

“Sözlükte sakınma, kaçınma, korunma anlamına gelen takva terim olarak; iman edip emir ve yasaklarına uyarak, Allah’a karşı gelmekten sakınmak, dünya veya ahirette insana zarar verecek, ilâhi azaba sebep olabilecek inanç söz, fiil ve davranışlardan ve her türlü günahattan uzak durmak anlamına gelir. Kur’an, baştan sona kadar takva-ittikâ kavramı ile örülmüş, bu kavram çeşitli formlarda 250 defa kullanılmıştır. 54 defa (ittekillah) şeklinde Allah’a karşı gelmekten sakınılması emredilmiştir. Peygamberler de ümmetlerine hep takvayı tavsiye etmişlerdir (Âl-i İmran, 3/138). Kur’an’da bu kavram; iman (Şu’arâ, 26/11), tövbe (Mâide, 5/65), itâat (Nahl, 16/52), günahları terk etmek (Bakara, 2/189), korkmak (haşyet) (Hac, 22/1), ibadet etmek (Nahl, 16/2) ve ihlas (Tövbe, 9/108; Hac, 22/37) anlamlarında kullanılmıştır. Takvanın üç mertebesi vardır; a) Şirk, küfür ve nifaktan korunarak imana sarılmak (Fetih, 48/26). Kelime-i tevhid, (*Lâilâhe illallah/Allah’tan başka ilâh yoktur* cümlesi) kelime-i takvadır (Tirmizî, Tefsîr, 48), b) Büyük günahları işlemekten, küçük günahlarda ısrar etmekten kendini alıkoymak ve dini görevleri, farzları yerine getirmek (A’râf, 7/96), c) Kalbi, Hak’tan meşgul edecek her şeyden temizleyip bütün varlığı ile Allah’a yönelmektir (Âl-i İmran, 3/102). Takva kavramının kapsamına iman, ihsân, ihlas, ibadet, itaat, salih amel, birr ve adalet gibi övme ifade eden bütün kavramlar girmektedir. Yani takva kavramı, bu kavramların ifade ettiği bütün anlamları içermektedir. Takva-ittikâ kavramı adalet ve zulmün zıddıdır (Mâide, 5/2, 8; Bakara, 2/189, 237). “Takva, azıkların en hayırlısıdır.” (Bakara, 2/197)

Şairin dediği gibi:

*Ne irfandır veren ahlâka yükseklik, ne vicdandır;
Fazilet hissi insanlarda Allah korkusundandır.*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَاضِيَةٍ وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ
مَوَازِينُهُ فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ وَمَا أَدْرَاكَ مَا هِيَ نَارٌ حَامِيَةٌ

“O gün tartıda kimin iyi amelleri ağır basarsa o, hoşnut olacağı bir yaşayış içindedir. Kimin iyi amelleri hafif gelirse, onun meskeni Hâviye’dir. Hâviye’nin ne olduğunu biliyor musun? O yakıp kavuran bir ateştir.”

Kâria 101/ 6-9.

Bu dört ayette kulun ahiretteki durumu açıklanırken, korku ve ümit konusunun da Kur’an-ı Kerim’de nasıl işlendiği gösterilmektedir. Kur’an-ı Kerim’de konu öneminden ötürü tekrar tekrar açıklanmıştır. Cenab-ı Hakk korku ve ümit konusunu değişik boyutlarda ve ısrarla işlediğine göre, bu hususta çok hassas ve dikkatli davranmak gerekmektedir. Korkusuzluk veya ümitsizlik değil, korku ve ümit arasında (*beyne’l-havf ve’r-recâ*) bir hayat tercih edilmelidir. Bu ayetler iyilikleri kötülüklerinden çok olan kimselerin nimetlerle donatılmış cennetlerde ebedi olarak mutlu ve müreffeh bir hayat süreceklerini ifade eder. Bir kimsenin amellerin hafif olması ise kulun dünyada yaptığı iyiliklerin azlığı veya bulunmaması demektir. Tefsirlerde “Hâviye” kelimesinin cehennemin isimlerinden biri olduğu zikredilmiştir.

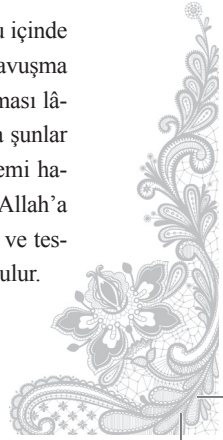
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

رَأَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُصَلِّي وَفِي صَدْرِهِ أَرِيزٌ
كَأَرِيزِ الرَّحَى مِنَ الْبُكَاءِ

Abdullah b. Şihhîr (r.a) şöyle demiştir: “Bir keresinde Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’i gördüm ki, namaz kılıyor ve ağlamaktan dolayı göğsünden değirmen sesi gibi sesler geliyordu.”

Ebü Dâvûd, Salât 157.

Hadis-i Şerif, sevgili Peygamberimizin namaz kılarken büyük bir huşû ve tevazu içinde adeta inlercesine ağladığını bize haber vermektedir. Allah korkusunun ve Allah’a kavuşma arzusunun her halimizde olduğu gibi namaz esnasında da tam anlamıyla bizi kuşatması lâzım geldiği anlaşılmaktadır. Öte yandan meselenin ahkâm açısından ele alınmasında şunlar söylenebilir: Hanefî mezhebi âlimlerine göre, Allah korkusu, cennet ya da cehennemi hatırlama gibi uhrevî bir sebeple ağlamak namazı bozmaz. Çünkü bu hal, o kimsenin Allah’a olan derin saygısını gösterir. Namazda aranan şey huşû olup bu tarz ağlamalar, dua ve tesbih yerine geçer. Eğer ağlamanın sebebi dünyevi bir sıkıntı ise o zaman namaz bozulur.

İBADETTE DUYGU BOYUTU: HUŞÛ

Hz. Ali'nin (r.a) naklettiğine göre Peygamberimiz (a.s) namaz kılariken rükûda şöyle derdi: *“Allah'ım! Yalnız senin önünde eğildim, yalnız sana inandım, yalnız sana teslim oldum. Kulağım, gözüm, iliklerim, kemiklerim ve sinirlerim yalnız sana karşı huşu halindedir.”* (Tirmizi, Deavât 32)

Huşû Kur'an-ı Kerim'de müminlerin en temel özelliklerinin başında yer alır. Kavram olarak tevazu, saygı duyma, boyun eğme, çaresizlik, seslerin kısılması, gözlerin yere eğilmesi anlamlarında kullanılmaktadır.

Huşû, ibadet ederken tazimle Allah'a yönelmek, itaat ve teslimiyete odaklanmaktır. İbadetin zevki ve huzuru kişinin huşûuna bağlıdır. Kalplerinde huşû olmayanlara ibadet ağır gelir.

Sahabe-i Kiram bazen Peygamberimiz'in namazda ağladığına şahid oluyorlardı. Bu tam kâmil imanın, tam teslimiyetin, tevazu ve saygının neticesinde kişide görülebilecek bir davranıştır. Allah *Resûlü'nün* şu duası onun bu duyguya ne kadar önem verdiğini gösteriyor: *“Allahım, fayda vermeyen ilimden, huşû duymayan kalpten, doymayan nefisten ve kabul olmayan duadan sana sığınırım.”* (Müslim, Zikir 73)

Rabbimiz, müminlerin kulluklarını ifa ederken huşû içinde olmalarını ister. Hadid Suresi'nin 16. ayetinde şöyle buyruluyor: *“İman edenlerin Allah'ı anma ve O'ndan inen Kur'an sebebiyle kalplerinin ürpermesi zamanı daha gelmedi mi? Onlar daha önce kitap verilenler gibi olmasınlar. Onların üzerinden zaman geçti de kalpleri katılaştı. Onlardan birçoğu yoldan çıkmış kimselerdir.”* Rabbimizin bu ikazı, zaman içinde ibadetin adet haline gelerek sevgi ve huzur boyutunun kaybolması tehlikesine dikkat çeker. İbadetin verdiği haz ve heyecanının daima canlı olabilmesi için huşûun olması gerekir.

Sadece namazın değil diğer bütün ibadetlerin ruhu huşû ileldir. Namazı alışagelmış hareketlerden, haccı sıradan bir seyahatten, zekatı basit bir yardımdan, orucu manasız bir açlıktan çıkararak huşûdur.

Huşû sadece sevginin değil sevgiyi kaybetme endişesinin, kibirden uzaklaşmanın, Allah'ın yardımına muhtaç olmanın, O'nun kudreti ile kuşatılmış bir hayatın idrakinde olmanın halidir.

Huşû içinde ibadet etmek için kişinin dikkatini dağıtacak, ibadetin huzurunu olumsuz etkileyecek her türlü duruma karşı önlem almak gerekir. Bu anlamda bir örnek olması hasebiyle Peygamberimiz'in namaza gelme hususundaki uyarılarına dikkat etmek gerekir. O namaza aceleyle gelmeyi, tuvalet ihtiyacı varken, yemek hazırlarken, sofraya kurulmuşken namaz kılmayı uygun görmemiştir. Kible tarafında dikkati dağıtacak resim ve yazıların olmaması da ibadet yerinin tanzim edilmesi için alınması gereken önlemlerdir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسَ نَصِيكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِنْ كَمَا
أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَلَا تَبْغِ الْفُسَادَ فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ

“Allah’ın sana verdiğinden ahiret yurdunu kazanmaya bak ve dünyadan nasibini unutma! Allah sana ihsan ettiği gibi, sen de insanlara ihsanda bulun. Yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya çalışma! Şüphesiz Allah bozguncuları sevmez.”

Kasas 28/77.

Bu ayet, Allah’a ve peygamberine iman eden ve ahiret için hazırlık yapan müminlere bir öğüttür. Dünyadan nasibin unutulmaması iki şekilde anlaşılabilir: 1- Asıl amaç ahiret yurdunu kazanmaktır, ancak dünya nimetlerinden de meşru şekilde yararlanmak gerekir. 2- Dünya hayatı, ebedi âlemdeki hayata göre çok kısadır; kul bunu unutup dünya ebedi imiş gibi kendini ona vermemeli, dünyasını ahireti için değerlendirmelidir.

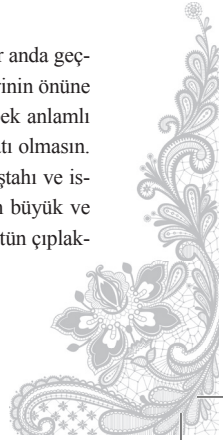
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

أَنَّ عَبْدَ الرَّحْمَنِ بْنَ عَوْفٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، أَتَى بِطَعَامٍ وَكَانَ صَائِمًا، فَقَالَ:
قَتَلَ مُضْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ وَهُوَ خَيْرٌ مِنِّي، كُفِّنَ فِي بُرْدَةٍ، إِنْ غُطِّيَ رَأْسُهُ، بَدَتْ
رِجْلَاهُ، وَإِنْ غُطِّيَ رِجْلَاهُ بَدَا رَأْسُهُ ثُمَّ بَسِطَ لَنَا مِنَ الدُّنْيَا مَا بَسِطَ وَقَدْ
حَشِينَا أَنْ تَكُونَ حَسَنَاتِنَا عَجَلَتْ لَنَا، ثُمَّ جَعَلَ يَبْكِي حَتَّى تَرَكَ الطَّعَامَ

Oruçlu olduğu bir gün Abdurrahman b. Avf (r.a)’ın önüne yemek getirdiler. O (sofraya şöyle bir baktı ve sonra) şunları söyledi: “Mus’ab b. Umeyr, Uhud Savaşı’nda şehit edildi. O benden daha hayırlı idi. Ama kefen olarak bir kaftandan başka bir şeyi yoktu. Onunla da başı örtülse ayakları, ayakları örtülse başı açıkta kalıyordu. Sonra dünyalık olarak her şey önümüze kondu (Şimdi bunca nimet önüme getiriliyor). İyiliklerimizin karşılığı dünyada peşin verilmiş olmasın! Bundan endişelenmekteyiz,” deyip ağlamaya başladı. Hatta iftar yemeğini de yemedi, terk etti.

Buhârî, Cenâiz 27, Meğâzi 26.

Abdurrahman b. Avf sahabe-i kiramdandır. Önüne konan mükellef iftar sofrasını görünce bir anda geçmiş günleri hatırlamış, Müslümanların ne zor şartlarda mücadele ve hatta can verdiklerini gözlerinin önüne getirmiştir. Önüne konmuş iftar sofrasına bakarken bunları düşünebilen Abdurrahman, bir de pek anlamlı bir kuşkusunu ifade ediyordu: Elde ettiğimiz bu dünyalıklar, yaptığımız iyiliklerin peşin mükâfâtı olmasın. Eğer böyle ise, ahirette ne yaparız? Böylesine ağır ve ciddi bir değerlendirme sonunda, bütün iştahı ve isteği kesilen Abdurrahman b. Avf hazretleri gözyaşları içinde sofrayı terk ediyor. Bu, gerçekten büyük ve anlamlı bir harekettir. Kavuşulan yeni imkânlar, geçmişin gerçeklerini unutturmamalı, aksine bütün çıplaklığıyla hatırlatmalı ki, bu yeni nimetlerin kadir ve kıymeti bilinsin.

DÜNYA NİMETLERİNDEN BİRİ: UZUN ÖMÜR

Efendimiz (a.s) dualarında çeşitli bela ve kötü hallerden Allah'a sığınmıştır.

Bunlardan biri de erzel-i ömür denilen ömrün en düşkün zamanı olan bunaklık derecesidir. Elbette kendi ihtiyaçlarını dahi karşılayamayacak şekilde düşkün olmayı kimse istemez. Ama yine Efendimizin hadislerinde saçını sakalını Allah yolunda ağartan kişi için bu beyazlığın kıyamet günü bir nur olacağı, böyle elden ayaktan düşmüş ihtiyarlara kim hürmet ederse Allah'ın ona yaşlılığında hürmet edecek kişiler göndereceği de müjdelemiştir.

Bir toplumun içinde beli bükülmüş ihtiyarlar, süt emen bebekler ve otlayan hayvanların olmasını onların tepesine azap yağmasını engelleyen bir rahmet vesilesi olarak görmüştür. Sünnet üzere yaşamış, saç sakalı ağarmış bir yaşlı ellerini açıp Rabbinden bir şey istediğinde Yüce Allah'ın o isteği yerine getirmemekten hayâ edeceğini söylemiş ve bu terbiye ile yetişen ashab-ı kiram hep içlerindeki yaşlıları ziyaret edip hayır dualarını talep etmişlerdir.

Uzun ömür böyle bir nimet olabileceği gibi kişinin yaşam tarzına bağlı olarak kendisi için bir felaket de olabilir. Nitekim Efendimiz insanlar içinde Allah'ın en ziyade sevmediklerini sayarken "zina eden ihtiyar"ı da zikretmiştir. *(Hadislerle İslam)*

Dünya bir devr-i daimdir. Doğanlarla ölenler bir kapıdan girip diğerinden çıkarlar. Kehf Suresi'nin 46. ayetinde ifade edildiği gibi mallar ve evlatlar bu dünya hayatının gelip geçici süsünden ibarettir. Asıl kalıcı olan ve bize faydası dokunan ise salih amellerdir.

Yunus'un şu veciz sözünde olduğu gibi:

Mal sahibi mülk sahibi hani bunun ilk sahibi

Mal da yalan mülk de yalan var biraz da sen oyalan.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا بَصِيرًا

“Kim dünya mükâfatını isterse (bilsin ki) dünyanın da ahiretin de mükâfatı Allah katındadır. Allah her şeyi işiten ve her şeyi görendir.”

Nisâ 4/134.

İslam dini kendi mensuplarından dünya menfaatini, zinetini, güzelliklerini terk etmeyi istememiştir, ancak bunların hayatın amacı kılınmasını, ebedi hayatın ve mutluluğun unutulmasını da büyük bir bahtsızlık saymış; böyle bir tercihi, değerlinin, değersiz karşılığında satılması olarak tasvir etmiştir. Ayet iki muhtemel yanlış düzeltmeye yöneliktir: 1- Bütün amaçları dünya menfaatinden, dünya hayatını maddi zevkleri bakımından dolu dolu yaşamaktan ibaret olanlara ahiret saadetini hatırlatmış, ona karşı hazırlıklarının ne olduğunu sormuştur. 2- Ahiret menfaatini, mutluluğunu isteyenlerin dünyadan bir şey istememeleri gerektiğini zannedenlere, bunlar arasında bir çelişki bulunmadığını, ahireti isteyenlerin, dengeyi bozmadan dünyayı da istemelerinin sakıncalı olmadığını hatırlatmıştır.

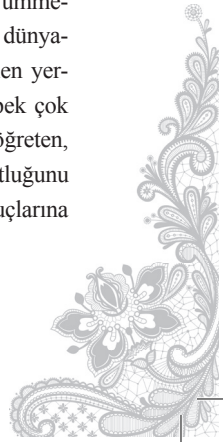
HADİS-İ ŞERİF MEALİ

إِنَّ مِمَّا أَخَافُ عَلَيْكُمْ بَعْدِي، مَا يُفْتَحُ عَلَيْكُمْ مِنْ زَهْرَةِ الدُّنْيَا وَزِينَتِهَا

“Benden sonra size dünya nimetlerinin ve zinetlerinin açılmasından ve onlara gönlünüzü kaptırmanızdan korkuyorum.”

Buhârî, Zekat 47, Cihâd 37; Müslim, Zekt 121-123.

Hız. Peygamber’in, İslam ümmetinin geleceğiyle ilgili bir takım korku ve endişeleri vardı. Bu korkularından biri, belki en başta geleni dünya malına düşkünlük ve bu sebeple ümmetin fitneye sürüklenmesiydi. Müslümanların pek çok fetihler gerçekleştireceğini ve dünyanın kendilerine açılacağını, yeryüzünün hâkimiyetinin ellerine geçeceğini, fethedilen yerlerdeki zenginliklere de Müslümanların sahip olacağını haber veren, müjdeleyen pek çok hadisler vardır. İşte bu durumda Müslümanların nasıl hareket etmeleri gerektiğini öğreten, mal mülk kavgasına düşmeden, dünyaya ve dünyalıklara kapılmadan Allah’ın hoşnutluğunu kazanacakları bir hayatı sürdürmeleri gerektiğini öğütleyen, aksi davranışların sonuçlarına dikkat çeken hadisler de vardır. Bu rivayet de onlardan biridir.

ÇAĞIMIZIN ÖZENTİ HASTALIĞI

Risalet zincirinin son halkası, insanlığın ufkunu aydınlatan son rehber Efendimiz (a.s)'dir. Onunla Müslüman hayatı, son şeklini almıştır. Peygamberimiz ümmetini cahiliye döneminin yanlış inanç, tutum ve davranışlardan arındırarak bir İslam cemiyeti meydana getirmiş bir Müslüman kimliği inşa etmiştir. Sahabesini ve onların şahsında bütün ümmetini, İslam'ın prensipleriyle bağdaşmayan, Müslüman şahsiyetine zarar veren her türlü örf, adet ve alışkanlıklarından sakındırmıştır. İnsani değerlerle bağdaşmayan, güzel ahlakın prensiplerine uygun düşmeyen her türlü davranışa karşı uyarmıştır.

Bugün, insanların iç güzelliğinden daha çok gösterişe önem verdiği bir zamanı yaşıyoruz. Oysa Peygamberimiz (a.s): *“Allah sizin dış görünüşlerinize ve mallarınıza bakmaz, bilakis kalplerinize ve amellerinize bakar”* (Müslim, Birr 34) buyurarak müminlerin hayata bakışına yön veriyor. Bu öğreti, insanın içinde bulunduğu durumun kibre veya özentiyeye yol açmaması için bir uyarıdır. Villada yaşayan ile çadır ve barakada yaşayanın; son model arabaya binen ile yaya gidenin ilahi teraziye koyacakları asli değerleri yürekleridir, gönülleridir, amelleridir, hayata kattıkları değerlerdir, ilimdir.

Yaşadığımız bu çağda zihnimiz, değerlerimiz, kimliğimiz sanal âlem tuzağı ile karşı karşıyadır. Her gün medya marifetiyle başka hayatlar ve değer yargıları ruh dünyamızda, alışkanlıklarımızda derin izler bırakıyor. İnancımıza, davranışlarımıza, harcamamıza, görgü kurallarımıza, ahlaki yapımıza kadar tesir ediyorlar. Kimin ne gibi iyilikler yaptığı önemini yitirmiş; kimin ne giydiği nerede yaşadığı, nasıl yaşadığı, ne aldığı takip edilir olmuş.

Günümüzde huzurumuzu ve geleceğimizi tehdit eden, israfı, savurganlığa sevk eden amillerin başında özentiyeye geliyor. Hayatın en büyük nimeti olan zaman bu nedenle heba oluyor. Telefonlarda, internetlerde, bilgisayarların ve televizyonların başında ömür tüketiliyor. Sanal âlemin büyüme kapılıp gerçek hayattan kopan bir nesil, geleceğimizin en önemli sorunu olarak karşımızdadır. Zihin ve algı ciddi bir şekilde tesir altına kalıyor.

Utanma duygusu, edep, saygı, görgü kurallarımız özentiyeye ile hayattan çıkıp gidiyor. İnsanlar bir aile içinde bile bir birlerinden ayrı yaşamakta ve farklı değerlerle hayatlarına yön vermektedir. Küfür, haram, yasak, çirkin olarak nitelenen her ne varsa öz kimliğine yabancılaşan insanların marifetiyle hayatımızı işgal etmektedir. Kötülüğe karşı olması gereken hassasiyet, özentiyeye yoluyla zayıflamaktadır. Genç nesil alkol ve uyuşturucu kullananlara özenmekte, şiddete yönelmektedir. Nikahsız beraberlikler aile kurumunu ciddi bir şekilde tehdit ediyor. Meditasyon adı altında başka inançların ayinleri hayatımıza giriyor.

Farkında olalım veya olmayalım neslimizle, davranışlarımızla ve alışkanlıklarımızla beraber değer yargılarımız da değişiyor. Zamanın şartlarına göre biz de değişeceğiz. Fakat mümin duruşumuzdan taviz vermeden, kimliğimizi kaybetmeden, kişiliğimizden ödün vermeden, ahlaki yapımıza halel getirilmeden gerçekleştireceğiz. Başkasına benzemeyeceğiz. Başkalarına örnek olacağız. Rabbimizin razı olduğu işlerde yarışacağız, Rabbimizin bize örnek gösterdiklerine imreneceğiz. Peygamberimizin öğrettiği ve işaret ettiği hususlarda gayret sarf edeceğiz.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

اعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُمْ وَزِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي
الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتْرِيهَ مُمْضِرًا
ثُمَّ يَكُونُ حُطَامًا وَفِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا
الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ

“Bilin ki dünya hayatı ancak bir oyun, eğlence, bir süs, aranızda bir övünme ve daha çok mal ve evlat sahibi olma isteğinden ibarettir. Tıpkı bir yağmur gibidir ki, bitirdiği ziraatçıların hoşuna gider. Sonra kurur da sen onun sapsarı olduğunu görürsün; sonra da çer çöp olur. Ahirette ise çetin bir azap vardır. Yine orada Allah’ın mağfireti ve rızası vardır. Dünya hayatı aldatıcı bir geçimlikten başka bir şey değildir.”

Hadid 57/20.

Kur’an-ı Kerim’de birçok ayette belirtildiği üzere insanın yaratılış amacından tamamen kopuk bir dünya hayatı anlamını, özünü yitirmiş, sadece biçimde kalmıştır. Belirtilen amacı göz ardı etmeden bu hayatın icaplarına uyulması ise zaten Kur’an’ın da insandan istediğidir; dolayısıyla bu gibi ayetlerde dünya hayatının mutlak anlamda mahkûm edildiği söylenemez. Diğer taraftan buradaki tasvir sırf inananlara değil inananlara da aynı yargıya ulaşabilme imkânı sağlamaktadır. Zira inanan bir kimse de kabul etmek zorundadır ki, buradaki eylemleri ne kadar içerikli ve belli bir amaca dönük gibi görünürse görünsün, şayet bunlarla öteki âlem arasında kurulmuş fikri bir bağ yoksa onlar da yağmurun yeşerttiği, önce o işle meşgul olanları bile imrendiren ama sonra yavaş yavaş câzibesini kaybeden ve nihayet bir hiç haline gelen bitkiden farksızdır (bk. En’âm 6/32; Ankebût 29/64; Şûrâ 42/19-20).

HADİS-İ ŞERİF MEALİ

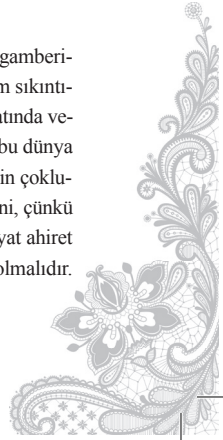
اللَّهُمَّ، لَا عَيْشَ إِلَّا عَيْشُ الْآخِرَةِ

“Allah’ım! Gerçek hayat sadece ahiret hayatıdır.”

Buhâri, Rikak 1, Cihâd 33, 110, Menâkibu'l-ensâr 9, Megâzî 29; Müslim,

Cihâd 126, 129.

Hz. Peygamber bu hadisi, Hendek savaşı öncesinde hendek kazma sırasında söylemiştir. Peygamberimiz, hendek kazmakta olan ashabının yorulduğunu görünce, insanın bu dünyada uğradığı birtakım sıkıntılara, dert ve yorgunluklara üzülmemesi gerektiğini, bunların hepsinin ecrinin ebedi olan ahiret hayatında verileceğini onlara müjdeleyerek böyle buyurmuştu. Böylece ashaba arzu ve isteklerini, hedeflerini bu dünya ile sınırlandırmamalarını öğütlemişti. Aynı hadisi, Veda haccı esnasında, Arefe gününde müminlerin çokluğunu gördüğünde de söylemişti. Dünyadaki çokluklarının kendilerini gururlandırmaması gerektiğini, çünkü dünyadaki her şeyin geçici olduğunu hatırlatmıştı. Bütün bunlar göstermektedir ki, esas kalıcı hayat ahiret hayatıdır ve insanın bu geçici dünyadaki bütün gayreti, ebedi ve kalıcı ahiret hayatını kazanmak olmalıdır.

ALLAH'IN DOSTU OLMAK

İmam Gazali *İhyâü ulumi'd-din* isimli eserinin nafile ibadetler bahsinde der ki: “Allah’a kavuşmanın bir kurtuluş olması ancak kişinin Allah dostu olarak ölmesiyle mümkündür. Allah dostu olmak devamlı O’nu anmakla olur. Nasıl ki sevenin gözü sevdiğinden başkasını görmez, diğer işlerini ancak zaruret miktarı yaparsa Allah ile dost olan da kendisini dünyaya çağırان içgüdüleri terk eder ve dünyaya ilgisini zorunlu işlerle sınırlandırır. Fakat insan hep aynı zikir ve fikre devam edemez. Çünkü insanın mayasında unutmak, usanmak ve bıkmak vardır. Bu nedenle Allah dostu her vakte ayrı bir ibadet ve zikir yerleştirir. Birinden diğerine geçtikçe ibadetin lezzetini duymaya başlar.” Gazali bunları dedikten sonra sözlerine Kur’an’dan pek çok delil getirir ve bu ayetlerden çıkan sonuca göre Allah’a giden yolun, vakitlerin hakkını vermek ve her bir vakti zikir ve virdle ihya etmek olduğunu söyler. Fakat sanılmasın ki insan her an Allah’ı zikredince dünya işlerini yapamaz olur. Aksine “el kârda gönül yârda” prensibinin söylediği üzere bismelenin, hamd ve şükürün, tesbih ve tehlilin, dua ve temennilerin günlük hayat içine yerleştirilmesi her anın hakkını vermeyi kolaylaştıran birer zikirdir. Zaten Gazali de Efendimizin “*işlerin en hayırlısı az da olsa devamlı olanıdır*” sözünü aktararak kalbe en çok tesir eden amelin arada sırada yapılan çok amel değil, devamlı yapılan az amel olduğunu söyler.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ
لِّلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ

“Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir. Müttakî olanlar için ahiret yurdu muhakkak ki daha hayırlıdır. Hâlâ akıl erdiremiyor musunuz?”

Enam 6/32.

İnkârcılar dünya hayatından başka bir hayat tanımadıklarını belirtirler. Kur'an ise onlara şu gerçeği hatırlatarak cevap vermektedir: Ahiret kaygısı taşımadan sırf dünya ile meşgul olanlar için “Dünya hayatı bir oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir.” Hayata anlam ve değer katan şeyler, Allah'ın hoşnutluğunu ve O'na yakınlaşmayı umarak yapılan hayırlı işlerdir. Böyle bir düşünce ve niyet taşımadan yaşanan hayat boş, manasız ve faydasız geçirilen, tüketilen bir süreden ibarettir. Buna mukabil müttakî olanlar yani dünyada yaptıkları her işin hesabını Allah'ın huzurunda vereceklerini düşünerek yaşayan; O'nun buyruklarına asi olmaktan, yasaklarını çiğnemekten sakınanlar, kanunlarına tam bir saygı şuuruyla bağlananlar, bu tutumlarıyla dünyada kendilerine tanınan fırsatı hakkıyla değerlendirdikleri için bunlar hakkında ahiret yurdu dünyadan daha hayırlı, daha güzel olacaktır.

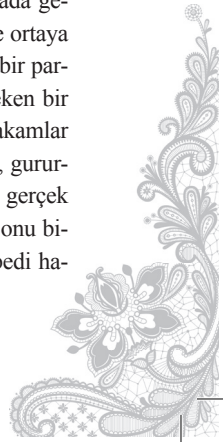
HADİS-İ ŞERİF MEALİ

وَاللَّهُ مَا الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا مِثْلُ مَا يَجْعَلُ أَحَدَكُمْ إِصْبَعَهُ فِي
الْيَمِّ، فَلْيَنْظُرْ بِمِ تَرْجِعُ؟

“Ahirete göre dünya, sizden birinizin parmağını denize daldırmasına benzer. O kişi parmağının ne kadar bir su ile döndüğüne baksın.”

Müslim, Cennet 55.

Ebedi olan ahiret hayatıyla, geçici olan dünya hayatı kıyaslandığında, bu dünyada geçirdiğimiz hayatın ne kadar kısa ve değersiz olduğunu bu hadis çok veciz bir şekilde ortaya koyar. Ahiret hayatı uçsuz bucaksız bir deniz, buna karşılık dünya hayatı bu denize bir parmak batırıldığı zaman o parmağa değen su kadardır. Bu hadisten öğrenmemiz gereken bir başka gerçek de şudur: Dünyada kazanılan bütün mallar, mülkler, zenginlikler, makamlar ve mevkiiler gelip geçicidir. Bunlara sahip olan bir kimsenin, bunlarla öğünmemesi, gururlanıp kibirlenmemesi gerekir. Bunun aksine, daha önceki hadislerde de geçtiği gibi, gerçek hayat ahiret hayatıdır. Bu dünya, ahiretin tarlasıdır. İnsan burada ne ekirse, ahirette onu biçer. Kısaca ifade edecek olursak, sonlu olan bu fâni dünya ile sonu bulunmayan ebedi hayat kıyas edilemeyecek kadar değer farkına sahiptir.

HAYATA MÜMİNCE BAKIŞ

Ayet-i kerimede Rabbimiz peygamberleri işaret ederek şöyle buyuruyor: *“Andolsun, onlarda (İbrahim ve beraberindekilerde), Allah’ı ve ahiret günününü arzu edenler için güzel bir örnek vardır. Kim yüz çevirirse bilsin ki, Allah her bakımdan sınırsız zengindir; övülmeye lâyıktır.”* (Mümtehine 60/6) Allah Teâlâ bu ilahi mesaj ile kendi rızasını ve ahiret saadetini isteyen müminlerin önlerine bir hayat örneği koymaktadır. Beşeriyete, peygamberlerin şahsında insani değerleri ön plana alan ve insana değer veren bir anlayışı hedef gösterir. Allah’ın razı olduğu hayat onların yaşadığıdır. Gıpta edilecek ve özenilecek hayat onlarıdır. Onlar, imanları ile salih amelleri ile insanlığa rehberlik ettiler. Doğruluğun güvenilirliğinin, hilmin, sözde sadakatın, gönül kazanmanın, vaadinde durmanın, sabrın örneğini yaşayarak müminlere yol gösterdiler.

Bu anlayışa göre dünya ahiret saadetini kazanmak için bir tarladır. Öbür âlemde karşılaşmayı umduğumuz nimetlerin elde edilecek yeri bu dünyadır. Aldığımız nefes, geçirdiğimiz saatler bu nedenle çok önemli ve değerlidir. Bu hayatı bize bahşedenin rızasını kazanmak, Onun iradesine uygun bir hayatı yaşamak yegâne hedefidir Müminin. Ölçümüz bu hedefe göredir. Müminin arzusu, Kerim kitabımızda Hz. İbrahim’in (a.s) dilinden beyan edilen şu dua ile şekillenir: *“(Kulların) diriltilecekleri gün beni utandırma, O gün ki ne mal fayda verir ne oğullar! Allah’a arınmış bir kalp ile gelen başka.”* (Şuara 26/87-89) Müminin zihninde dünya bir arınma mekânıdır. O bu hayatta kalbi selim tutma ve Rabbine selim bir kalb teslim etme gayretindedir.

Sevgili peygamberimizin ifadesiyle dünya bir geçim/geçici faydalanma yurdudur. Sahip olduğumuz ne varsa; mal, mülk, evlat, dost, akraba, seven ve sevilen her şey burada kalacaktır. Öte âleme taşıyacağımız ise dünyaya ve insanlığa katkı için kendi elimizle, hal-i hayatta iken sarf ettiklerimizdir. Müslüman dünyayı ve hayatı emanet bilinci ile yaşar ve zarar vermeden, dengesini bozmadan, ifsad etmeden miras bırakır gider.

Sevgili Peygamberimiz’in (a.s) şu hadis-i şerifi hayata bakışımızda temel ölçümüz olmalıdır: *“Ancak iki kişiye gıpta edilir. Bunlar, Allah’ın mal verdiği ve onu hak yolunda harcayan kimse ile Allah’ın kendisine (ilim ve) hikmet verdiği ve ona göre karar verip onu başkalarına öğreten kimsedir.”* (Buhari, Zekat 5)

AYET-İ KERİME VE MEALİ

يَوْمَ يُحْمَى عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوَى بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ
وَأَطْهُورُهُمْ هَذَا مَا كُنْتُمْ لَا نَفْسَكُمْ فَدُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْتَبُونَ

“Kıyamet gününde (biriktirilen) o altın ve gümüşler, cehennem ateşinde kızdırılıp onların alınları, sırtları bununla dağlanacak ve onlara: “İşte kendiniz için biriktirdikleriniz, şimdi tadın bakalım biriktirdiklerinizin cezasını” denilecek.”

Tevbe 9/35.

Bu ayetten bir önceki ayette, Yahudi din âlimlerinden ve Hristiyan din adamlarından birçoğunun, dini istismar etmek suretiyle haksız kazanç elde ettiklerine ve bu şekilde sağladıkları güçle insanları Allah’ın gösterdiği yoldan alıkoyma çabası içinde olduklarına dikkat çekilmiştir. Bu kimselerin din üzerinden çıkar sağlamalarıyla ilgili olarak, verdikleri hükümler için rüşvet almaları, ilâhi kitapta değişiklik yapıp yazdıkları tahrif edilmiş nüshaları satmalarıdır. Allah katında duaların kabulüne aracı olacağı izlenimi vererek bağış almalarıdır. Günah çıkarma karşılığında bir gelir elde etmeleri ve birçok dolambaçlı yollarla kendileri için mali kaynaklar oluşturmaları gibi izahlar yapılmıştır. Bu ifadenin tefsiri sırasında Hz. Peygamber’e ve sahabilere atfen zikredilen birçok rivayet de, başta zekat ödemeleri olmak üzere gereken cebibeleri ihmal etmeksizin ve üzerinde kul hakkı bulundurmaksızın servete sahip olmanın buradaki yergi ifadesinin kapsamında olmadığını göstermektedir. İbn Âşûr, esasen ayetin bu konuya sırf servet sahibi olma ve mal stoklamayı yerme veya hayır yollarına harcama yapmayı övme bağlamında değinmediğini, ayeteki tehdit ifadesinin harcama yapmaksızın (ekonominin tıkanmasına yol açacak tarzda) servet biriktirmeyle ilgili olduğunu belirtir.

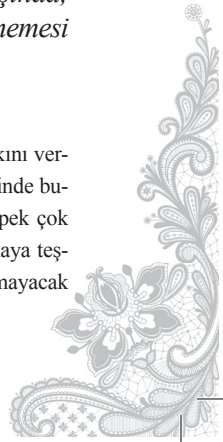
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَا يَسْرُنِي أَنَّ لِي أَحَدًا ذَهَبًا، تَأْتِي عَلَيَّ ثَالِثَةً وَعِنْدِي مِنْهُ دِينَارٌ،
إِلَّا دِينَارٌ أَرْضُدُّهُ لِدِينِ عَلَيَّ

“Eğer Uhud dağı kadar altınım olsa, borç ödemek için sakladığım dışında, ondan yanımda bir miktar bulunduğu halde üzerimden üç gece bile geçmemesi beni sevindirir.”

Buhâri, Temennî 2, İsti'zân 30, Rikak 14; Müslim, Zekat 31.

Borç ödeme, sadaka vermektten daha önemli ve önceliklidir. Bu sebeple ve malın hakkını vermek şartıyla zenginlik ve mal biriktirmek dinimizde yasaklanmamıştır. Bununla birlikte elinde bulunan malı Allah yolunda sarf etmek insana büyük sevap kazandırır. Kur'an-ı Kerim'in pek çok ayeti ile Peygamber Efendimizin hadisleri Müslümanları, mallarını Allah yolunda harcamaya teşvik eder. Ancak bu harcamanın, kendisini ve ailesini yoksul veya başkasına muhtaç bırakmayacak derecede olması tavsiye edilmiştir.

PEYGAMBERİMİZİN SADAKALAR KONUSUNDAKİ TUTUMLARI

Efendimiz sahibi bulunduğu mallardan en çok sadaka veren kişi idi. Allah için verdiği her hangi bir şeyi ne az ne de çok görürdü. Her hangi bir kimse ondan bir şey istese az olsun çok olsun mutlaka o şeyi verirdi. Onun bağışta bulunuşu fakir düşmekten korkmayan bir kişinin verişi idi. Verdiğinden dolayı duyduğu sevinç ve neşe, alan kimsenin aldığı şeyden duyduğu sevinçten daha büyüktü. Esen bir rüzgar gibi eline geçeni dağıtırdı.

Bir şey verme ve tasadduk etme konusunda türlü türlü yollara başvururdu. Bazen hibe, bazen sadaka, bazen de hediye suretiyle, hatta Cabir (r.a)'ın devesine yaptığı gibi bir şeyi satın alıp sonra da satana hem parayı hem de aldığı şeyi vermek suretiyle, bazen de bir şeyi ödünç alıp geri verirken onu aldığından daha çok, daha üstün ve daha büyük olarak vermek suretiyle bağışlarda bulunurdu. Satın aldığında fiyatından daha çok para verir, hediye kabul eder, karşılığında kat kat hediye sunardı. Böylece sadaka ve ihsanın her yoluna başvurmuş, muhatabının durumuna göre nezaket ve incelik göstermiştir.

Onun ihsanları sadece maddi yardım ve lütuflar yoluyla değil, aynı zamanda davranışları ve sözleriyle idi. Pinti ve cimri bir kimse onu gördüğünde içinde cömertlik yapma hisleri uyanır, onunla hem dem olanlar ise kendilerini cömertlik yapmaktan ve ihsanlarda bulunmaktan alıkoyamazlardı.

O öyle bir insandı. Onu övmeye bizim dilimiz aciz kaldı.

Bakalım Yunus ne demiş:

Ol âlem fahri Muhammed nebiler serveridir

Ver salavat aşk ile ol günahlar eritir

Hak onu övdü yarattı sevdi habibim dedi

Yeryüzünde cümle çiçek Mustafa'nın teridir.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا

“Yeryüzünde böbürlenerek dolaşma! Ne yeri yarabilir ne de dağlarla boy ölçüşebilirsin.”

İsra 17/37.

Bu ayet “Yeryüzünde böbürlenerek dolaşmamayı emretmektedir. Çünkü bu boş kuruntudan başka bir şey değildir. Resûlullah, kibrin ne kadar kötü bir huy olduğunu vurgulamak üzere, kalbinde zerre kadar kibir bulunanın cennete giremeyeceğini bildirmiştir (Müslim, İman 147-149; Müsned, I, 399, 412, 416, 451). Gerçekten değerli, akıllı, bilgili ve erdemli insanlar daima alçak gönüllü, ağır başlı olurlar. Bunun en güzel örneği de Peygamber efendimizdir. Kibirden nefret eden Resûlullah, bütün Müslümanlar karşısında mütevazı olmayı değişmez bir davranış kuralı olarak özenle korumuş; Müslümanların kendisini “*Anam babam sana feda olsun ya Resûlallah!*” diyecek kadar çok sevmelerinde de alçak gönüllülüğünün büyük bir rolü olmuştur. Bu sebeple İslam ahlak geleneğinde tevazu bir peygamber sıfatı olarak değerlendirilir. Furkan Suresi’nde (25/63) Allah’ın iyi kullarının başlıca hasletlerinden söz edilirken ilk olarak tevazu erdemine yer verilmiştir.

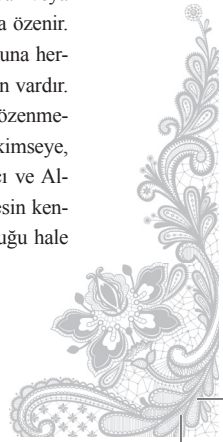
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

انظُرُوا إِلَىٰ مَنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ، وَلَا تَنْظُرُوا إِلَىٰ مَنْ هُوَ فَوْقَكُمْ، فَهُوَ أَجْدَرُ
أَنْ لَا تَزِدُّوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ

“Hayat şartları sizinkinden daha aşağı olanlara bakınız; sizden daha iyi olanlara bakmayınız. Bu, Allah’ın üzerinizdeki nimetini hor görmemenize daha uygun bir davranıştır.”

Müslim, Zühd 9.

Dünyada her insanın maddi ve manevi konumu aynı değildir. İnsanlardan bazıları zengin, bazıları fakirdir. Bazı insanlar daha dindar, bazıları ise onlardan daha aşağı seviyededir. Dünya zenginliği sadece mal, mülk ve para cinsinden varlık olarak değil, çoluk çocuk, güç kuvvet, mevki makam gibi şeyler cinsinden de olabilir. İnsanlar çoğu kere bu dünyalıklara özenirler. Fakir zengine, çocuğu olmayan veya az olan çocuğu çok olana, bir mevki ve makam sahibi olmayan, mevki ve makam sahibi olana özenir. Oysa bu doğru değildir. Çünkü fakir olduğunu söyleyenden daha fakir olan, çocuğu olup da buna herhangi bir sebeple sevinemeyen, bir makam sahibi olup da onun vebalini taşıyamayan nice insan vardır. Kişi eğer özenecekse bu gibi geçici şeylere değil, kalıcı ve Allah katında değeri olan şeylere özenmelidir. Zengin olup, zenginliğini Allah yolunda harcayana özenilebilir. Takva ehli ve dindar bir kimseye, ilim sahibi olup ilmini Allah yolunda kullanana özenmek lazımdır. Çünkü bu özellikler kalıcı ve Allah katında değerli olan şeylerdir. Bu sebeple Peygamber Efendimiz, dünyalık yönünden herkesin kendinden daha aşağı derecede olanlara bakmasını tavsiye etmiştir. Böylece herkes kendi bulunduğu hale hamd ve şükretme imkânına kavuşmuş olur.

KANAAT

Ebu Said el-Hudri'den nakledildiğine göre Ensar'dan bazı kimseler Resûlullah'tan (a.s) bir şeyler istediler. Resûlullah onlara istediklerini verdi. Bir daha istediler Allah Resûlü yanında ne varsa bitene kadar verdi. Sonra şöyle buyurdu: *“Yanımda bulunan hiçbir mal sizden saklayacak değilim. Kim iffetli olmayı dilerse, Allah onu iffetli kılar. Kim müstağni olursa (aza kanaat edip insanlardan bir şey istemezse), Allah onu zengin kılar. Kim de sabrederse, Allah ona sabır ihsan eder. Kimseye sabırdan daha hayırlı ve daha geniş bir ikram verilmemiştir.”* (Müslim, Zekat 124)

Kanaat, müminin sahip olması gereken ahlaki özelliklerden biridir. Kanaat “Kişinin azla yetinip elindeki razı olması, kendisinin ve sorumluluğu altında bulunanların ihtiyaçlarını asgari ölçüde karşılayabileceği maddi imkânlarla iktifa edip başkalarının elindeki şeylere göz dikmemesi, aşırı kazanma hırsından kurtulması” şeklinde açıklanmaktadır. Kanaat, ancak dünyaya karşı hırs, tamah, tul-i emel gibi mal ve dünya tutkusunun kalpten yok olması ile kazanılır. Bu açıklamalara bakıldığında kanaat sahibi olmanın, zenginlik ve kazanma arzusu ile bağdaşmadığı anlaşılmalıdır. Kanaat, içinde bulunduğu halden kişinin şikayetçi olmaması; daha fazla elde etmek için hak ve adaletten sapmaması, dinin koyduğu meşru sınırları aşmamasıdır. Günümüzde daha fazla servet sahibi olmak için insanların başvurduğu ahlak ve hukuk dışı yolları gördüğümüzde ve bunun yol açtığı mağduriyetlere şahit olduğumuzda kanaatkâr olmanın önemini daha iyi anlaşılır. İnsanın dünyaya karşı hırsı hiçbir zaman azalmaz. Fakat bu hırsı makul ve meşru ölçülerle sınırlandırılan tutumların başında kanaat gelir.

Kanaatkâr olmamanın yol açtığı kötülüklerin başında kumar ve şans oyunları gelmektedir. Az bir miktar parayla, kısa yoldan, emek sarf etmeden, alın teri dökmeden çok servet sahibi olma arzusu vardır. Az bir meblağ yatırarak büyük zenginliğe ulaşmak arzusuyla saadet zincirleri tuzağında mağdur olanlara şahid olmuşuzdur. Çok kazana-yım derken elindekini de kaybeden, aileleri dağılan nice vakalar bize kanaatkâr olmanın, eldeki imkânlarla mutlu ve huzurlu yaşamanın önemini yeterince açıklamaktadır.

Miras konusunda da hakkına razı olmayıp daha fazlasını elde etmek için varislerin bazen çeşitli hilelere başvurması da kanaat yoksunluğunun yol açtığı haksızlığı göstermektedir. Bu denli düşkünlük Müslüman kimliği ile bağdaşmaz. Bu dinimizde yerilmiş bir tutumdur. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de Yahudilerden bahsedilirken onların dünya hayatına dair anlayışları şöyle açıklanır: *“Andolsun, sen onların, yaşamaya, bütün insanlardan; hatta Allah'a ortak koşanlardan bile daha düşkün olduklarını görürsün. Onların her biri bin yıl yaşamak ister. Hâlbuki uzun yaşamak, onları azaptan kurtaracak değildir. Allah, onların bütün işlediklerini görür.”* (Bakara, 2/96) Kanaat ahlâki bir erdem olmasının yanında insanın hem kişiliğini ve onurunu koruyup geliştirmesinin hem de mutlu ve huzurlu yaşamasının bir şartıdır.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ

“Mallarınız ve çocuklarınız sizin için ancak bir imtihandır; büyük mükâfat ise Allah’ın katındadır.”

Teğâbun 64/15.

Bu ayetin tasvirine göre kişinin sahip olduğu bütün maddi manevi imkânlar ve bunlara duyulan bağlılık hissi, onun sınanması için var edilmiştir. Yine bu ayette belirtildiği üzere erişilmesi için çaba harcanmaya değer gerçek mutluluk Allah katında olmandır. Asıl çaba Allah’ın rızasına erişmek için gösterilmelidir.

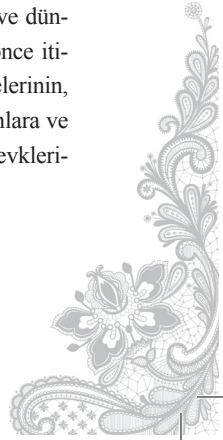
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

تَعَسَّ عَبْدُ الدِّينَارِ، وَالدِّرْهَمُ، وَالْقَطِيفَةَ، وَالْخَمِيصَةَ، إِنْ أُعْطِيَ
رَضِيَ، وَإِنْ لَمْ يُعْطَ لَمْ يَرْضَ

“Altın, gümüş, kumaş ve abaya kul olanlar helâk oldular. Eğer onlara istedikleri verilirse hoşnut olur, verilmezse hoşnut olmazlar.”

Buhâri, Rikak 10.

İslam’ın geliş gayesi, insanları sadece Allah’a kul olma şuuruna kavuşturmak, Allah’tan başka her kişiye, dünya’ya ve eşyaya kulluktan, geçici şeylere tapınmaktan ve onları kutsallaştırmaktan kurtarmaktır. İnsanların tapındığı ve tanrılaştırdığı şeyler sadece kutsallaştırdıkları şahıslar veya kendi elleriyle yaptıkları putlardan ibaret değildir. İnsan paranın, malın, kadının, mevki ve makamın, hatta elbisenin, yiyecek ve içeceğin veya dünyalık herhangi bir şeyin kulu olabilir. Bunlara çok kıymet verip gönül bağlayan, hayatı bu dünyadan ve dünyalıklardan ibaret gören kimse helak olmuş demektir. Çünkü böyle bir kimsenin önce itikadı, inancı doğru değildir. İnancı doğru olmayan bir insanın ibadetlerinin, düşüncelerinin, hareket ve davranışlarının doğru olmayacağı da tabiidir. Hatta birçok insan batıl ilahlara ve putlara tapınmaktan uzak durmasına karşılık, paranın, mevki ve makamın, dünya zevklerinin kulu kölesi olabilir.

Dini Bilgiler

PEYGAMBERİMİZİN DÜNYA MALINA BAKIŞI

Ebû Hüreyre (r.a)'ın rivayet ettiğine göre bir gün Resûlullah (a.s) Bilal (r.a)'ın yanına vardı ve onun yanında biriktirilmiş bir miktar hurma gördü. *“Bunlar nedir ya Bilal?”* buyurdu. Bilal (r.a.): *“Kış için biriktiriyorum ya Resûlallah!...”* diye cevap verince, Allah'ın Resûlü: *“Biriktirmekten dolayı Allah'tan korkmuyor musun? Dağıt bunları ya Bilal! Arş'ın sahibinin malının eksileceğinden korkma!”* buyurdu.

Hazreti Ali (r.a) Rasûl-i Ekrem'i şöyle anlatmıştır: *“O, insanların en çok eli açık olanı, sıkıntılara göğüs germe bakımından, göğsü en geniş olanı, en doğru sözlüsü, üzerine aldığı işi en güzel ve en iyi şekilde yerine getireni idi. O en güzel ve yumuşak tabiatlı olup, kabile ve akrabasına en çok ikramda bulunan bir zat idi. Onu ilk gören, ondan heybet duyar, sohbetinde bulunanlar ise onu çok severlerdi. Onun vasıflarını anlatan “Ondan önce de, sonra da onun bir benzerini görmedim” derdi. Ondan istenilen şey varsa verir, bulmak imkânı varsa söz verir, bunlar olmadığı takdirde sükût ederdi.”*

Bir gün adamın birisi kendisinden bir şey istedi. Rasûl-i Ekrem (a.s), yanında bulunan bir koyun sürüsünü, o adama bağışladı. Adamcağız, kabilesine dönerek; *“Geliniz! Müslüman olunuz! Zira o peygamber, hiç fakirlikten korkmayan bir kimse gibi atıyelerde bulunuyor”* dedi.

Yine bir adam gelip Efendimizden bir şey istemişti. Resûlullah *“Yanımda bir şey yok, biraz bekle, bir şey gelirse sana vereyim”* buyurdu. Orada bulunan Hazreti Ömer (r.a): *“Ey Allah'ın Resûlü! Allahü Teâlâ size güçlkle emir buyurmadı. Siz kendinizi zorluyorsunuz”* dedi. Resûl-i Ekrem Hazreti Ömer'in bu sözünden hoşlanmamakla beraber cevap vermedi. Adam *“Sen ver, eksilmez. Arş'ın sahibinden korkma”* diye mukabelede bulununca, bu söz Resûl-i Ekrem Efendimiz'in pek hoşuna gitti, gülümsedi ve yüzüne neşe geldi.

Resûl-i Ekrem, Huneyn seferinden dönüşünde bedevî Araplar yoluna çıkarak etrafını sardı ve durmadan kendisinden bir şeyler istediler. Hatta Resûl-i Ekrem (a.s) bir ağaca sığmıya mecbur kaldı. O sırada sırtındaki ridası dala takıldı. Resûl-i Ekrem durdu ve: *“Ridâmi veriniz, eğer şu Ümmügaylan ağaçlarının sayısı kadar koyunum olsa hepsini size bölerdim. Bu sözümde beni ne korkak, ne cimri ve ne de yalancı bulurdunuz.”* buyurdu. (Buhârî)

Hazreti Peygamber'i Yunus'un dediği gibi bir aşkla sevelim ki Rabbimiz bize de onun ahlakından lütfetsin:

*Canım kurban olsun senin yoluna,
Adı güzel, kendi güzel Muhammed.*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَّلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا
لَهُ جَهَنَّمَ يَصْلِيهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا

“Kim bu geçici dünyayı isterse burada istediğimiz kimseye dilediğimiz şeyleri veririz; sonra da onu cehenneme göndeririz; oraya kınanmış ve kovulmuş olarak girer.”

İsra 17/18.

Fahrettin Râzi, bu ayetin tefsirinde “kim seçimini yalnız dünya çıkarları için kullanır da mal-mülk, mevki-makam elde etmek için çalışırsa bilmelidir ki bir imtihan alanı olan bu dünyada Allah herkese her istediğini değil, fakat kendi istediği kimselere uygun gördüğü şeyleri verir. Ama böyleleri Allah’ın rızasını değil, kendi dünyevi tutkularını esas aldıkları için artık yergiyi de hak etmiş olacak ve Allah’ın rahmetinden mahrum kalarak cehenneme atılacaklardır” demektedir. (*Râzi, XX, 178*) Ayet, bazı dünyevi değerleri elde etmenin gerçek anlamda bir ayrıcalık ve üstünlük olarak algılanmaması gerektiği hususunda anlamlı bir uyarı olarak değerlendirilmelidir.

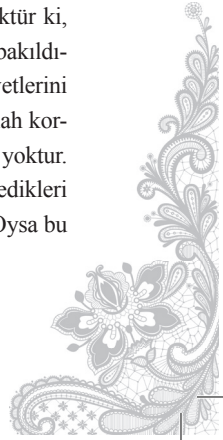
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

الدُّنْيَا سِجْنُ الْمُؤْمِنِ، وَجَنَّةُ الْكَافِرِ

“Dünya müminin zindanı, kâfirin de cennetidir.”

Müslim, Zühd 1.

Dünyanın mümine zindan, kâfire cennet oluşu, ebedi olan ahiret hayatındaki hallerine kıyasladır. Çünkü Allah Teâlâ cennette müminler için o kadar büyük sevaplar ve kalıcı nimetler hazırlamıştır ki, bu dünyadaki en üstün nimetler ve en lüks yaşayış tarzları bile onunla kıyas edilemez. Kâfirler için ahirette hazırlanmış olan ceza ve azap o derece büyüktür ki, dünyanın en sıkıntılı hayatı bile onlar için adeta bir cennet sayılır. Bir başka açıdan bakıldığında, müminler bu dünyanın pek çok zevklerini, eğlencelerini, lezzetlerini ve şehvetlerini Allah tarafından haram kılınmış olduğu için terk etmektedirler. Çünkü onlardaki Allah korkusu ve saygısı, bunları yapmalarına engel olur. Kâfirlerin ise böyle bir endişeleri yoktur. Onlar, hayatı bu dünyadan ibaret saydıkları ve Allah’ın emir ve yasaklarını dinlemedikleri için, esasen çok kısa olan bu geçici dünya hayatı onlar için bir cennet niteliği taşır. Oysa bu dünyadaki sorumsuz yaşayışları, ahiretteki ceza ve azaplarını artırır.

Dini Bilgiler

TÜKETELİM DERKEN TÜKENMEYELİM

Müsriflik, inanç, söz ve davranışta dinin, akıl veya örfün uygun gördüğü ölçülerin dışına çıkmayı, özellikle mal veya imkânları meşru olmayan amaçlar için saçıp savurmayı ifade eder.

Yaşadığımız hayatta her şey bir ölçü ve nizam içerisinde takdir edilmiştir. Hayat sonludur ve her şeyin sınırı ve miktarı bellidir. Bu hayatın ahengini bozmadan devam ettirmek, insanoğlunun görevidir. Hayatın dengesini bozan davranışların başında müsriflik gelir.

Bize bahşedilmiş en büyük nimet akıldır. Kur'an'da insanın, kul olduğunun farkına varmadan, kendisinde bir takım üstün güç ve yetkiler vehmetmesi de haddi aşma manasında bir tür müsriflik olarak nitelendirilmektedir. (Yunus, 10/83)

Hayatımızda neleri boşa tükettiğimize, farkında olmadan nasıl tükendiğimize bir göz atalım. Mesela adaletten ayrılmak, zulmetmek, nüfuzu kötüye kullanmak yetki israfıdır. Vazifesini hakkaniyete uygun yapmamak, görev israfıdır. Kendisine zarar verecek tutum ve davranışlardan kaçınmamak, irade israfıdır. Tembellik yapıp geleceğini güven altına almamak, imkân israfıdır. Ailesine gereken ilgiyi göstermemek, ihtiyaçları olan maddi ve manevi destekten onları mahrum bırakmak sevgi israfıdır. Anne ve babasının rızasını kazanmamak, onları mağdur etmek, vefa israfıdır. Bugün yapması gereken vazifeyi yarına ertelemek, vakit israfıdır. Sahip olduğu ilmi, toplumun istifadesine sunmamak bilgi israfıdır. Dünya ve ahiret huzuru için çaba göstermeden bu iki hayatın nimetlerinden mahrum kalmak, ömür israfıdır. Her anı cennet nimetlerini kazanmak için değerlendirilmesi gereken bu hayatı, gaflet içinde geçirmek zaman israfıdır. Kötü alışkanlıklarla vücudu tahrip etmek, beden israftır. İhtiyarlık zamanı için hazırlık yapmamak gençlik israfıdır. Yarın için faydalı bir şey üretmemek bu günün israfıdır.

Maddi imkânlarımızın ölçsüzce kullanılması da bir başka israf çeşididir. Ferdi olarak sahip olduklarımızın yanında, toplumun ortak mülkiyetinde olan doğal kaynaklarımızı da yerinde ve yeterince kullanmamız gereken değerlerimizdir. Onları hor kullanmak veya mahiyetini değiştirerek zararlı hale getirmek insanlığa yapılmış haksızlıktır ve dolayısıyla israftır. Günlük hayatta kullandığımız elektrik, su, mutfağımızdaki gıdamız, cebimizdeki paramız yerinde ve yeterince kullanmamız gereken nimetlerdir. Bu nimetleri yerinde ve yeterince kullanmamak da israftır. Ne kısarık cimrilik yapmalı ne de gereksiz tüketerek müsriflik yapmalıyız.

Hayat dediğimiz bu süreç, aynı zamanda sahip olduğumuz her şeyle beraber bir tükeniş sürecidir. O halde her türlü israftan yani yersiz tüketmeden ve boş yere tükenmeden Rabbimizin rızasına uygun bir hayatı yaşayalım. Her iki cihanda da kazanacağımız bir yaşantıyı tercih edelim. Efendimiz (a.s) müminleri şöyle ikaz ediyor: “*Yiyiniz, tasadduk ediniz, giyiniz. Fakat bunları yaparken israfa ve tekebbüre kaçmayınız*” (Nesai, Zekat 66).

AYET-İ KERİME VE MEALİ

إِنَّمَا مَثَلُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ أَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ
مِمَّا يَأْكُلُ النَّاسُ وَالْأَنْعَامُ حَتَّى إِذَا أَخَذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازَّيَّنَتْ وَظَنَّ
أَهْلُهَا أَنَّهُمْ قَادِرُونَ عَلَيْهَا أَتَيْهَا أَمْرُنَا لَيْلًا أَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنَاهَا حَصِيدًا كَأَن
لَمْ تَعْنَ بِالْأَمْسِ كَذَلِكَ نَفْصِلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

“Dünya hayatı gökten indirdiğimiz bir su misalidir ki, insanların ve hayvanların yediği yer bitkileri o su sayesinde gürleşip birbirine girer. Yeryüzü bu güzelliğe kavuşup süslendiğinde ve sahipleri bu güzellikleri kendi güçlerine bağladıklarında oraya, bir gece vakti yahut güpegündüz emrimiz ulaşır da onu -sanki dün de yokmuş gibi- kökünden biçilmiş hale getiririz. Düşünenler için ayetlerimizi işte böyle açıklıyoruz.”

Yunus 10/24.

Ayette, dünya hayatındaki güzelliklerin gelip geçici olduğu, onları veren Allah'ın bir gün geri alacağı, dünyada yapıp ettiklerimizin hesabını öbür dünyada bizden soracağı, anlatımın gücünü arttırmak için edebi bir benzetmeyle ifade edilmektedir.

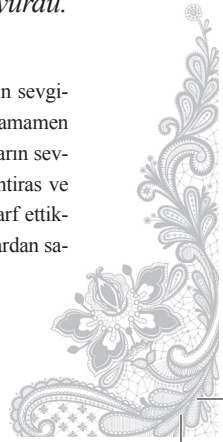
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَجُلٌ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ ذُلَّنِي عَلَى عَمَلٍ
إِذَا أَنَا عَمَلْتُهُ أَحَبَّنِي اللَّهُ وَأَحَبَّنِي النَّاسُ؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ: ارْهَدْ فِي الدُّنْيَا يُحِبَّكَ اللَّهُ، وَارْهَدْ فِيمَا فِي أَيْدِي النَّاسِ يُحِبُّكَ النَّاسُ

Peygamber (a.s.)'e bir adam geldi ve “Yâ Resûlallah! Bana, yaptığım zaman hem Allah'ın hem de insanların beni seveceği bir iş söyle” dedi. Bunun üzerine Resûl-i Ekrem: “Dünya ve dünyalıklardan yüz çevir, Allah seni sevsin; halkın elinde olandan yüz çevir, insanlar seni sevsin” buyurdu.

İbn Mâce, Zühd 1.

Allah'ın sevgisini elde etmek, bir müminin dünyadaki en büyük arzusu olmalıdır. Allah'ın sevgisini elde etmenin başta gelen şartlarından biri zühd hayatını benimsemektir. Zühd, dünyadan tamamen el etek çekmek değil, dünya sevgisini Allah sevgisinin üzerine çıkarmamaktan ibarettir. İnsanların sevgisine lâyık olmanın yolu, onların elinde bulunan dünyalıklara göz dikmemek, onlara karşı ihtiras ve haset sahibi olmamaktır. İnsan, dünyada helal rızık kazanmaya çalışmalı ve bütün gayretini sarf ettikten sonra Allah'ın verdiği razı olup kanaat etmelidir. Gerçek müminlerin özelliği de, haramlardan sakınmak, şüphelilerden uzak durmak, Allah'ın verdiği şükretmektir.

ZÜHD NEDİR, ZAHİD KİME DENİR?

Zühd kavramı genellikle dünyaya meyletmeme ve bağlanmamayı ifade eden tavır ve davranışların bütünüdür. Dünya malına, makama, mevkiye, şan ve şöhrete önem vermemeye; azla yetinme, çokça ibadet etme, ahiret için hayırlı işlere yönelme zühdün bazı göstergeleridir. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de, "Siz dünya hayatını tercih ediyorsunuz ama ahiret hayatı daha hayırlı ve daha kalıcıdır" mealindeki ayetler (Tâhâ 20/131; Kasas 28/60; A'lâ 87/16-17) baki olan ahiret hayatına yönelmenin kul için daha fazla önem taşıdığını bildirmektedir.

Hz. Peygamber'in ve ilk Müslümanların hayat tarzı azla yetinmenin ve zahidane yaşamın örnekleriyle doludur. Resûl-i Ekrem "Ben melik peygamber veya kul peygamber olma hususunda serbest bırakıldım. Cebrail bana tevazu göstermemi işaret etti. Ben de 'Kul peygamber olayım, bir gün doyar, bir gün aç kalırım' dedim" buyurmuştur. Peygamber, İslam'ın Arap yarımadasının hemen hemen tamamına yayıldığı zamanlarda bile mal ve servet biriktirmemiş, yaşantısında daima azla yetinmiş, eline geçen malları fakirlere dağıtmış, özellikle ashâb-ı Suffe'yi ve sahabelisini bu şekilde yönlendirmiştir. Öte yandan Resûl-i Ekrem zenginliği ve serveti reddetmemiş, dürüst ve güvenilir tacirin ahirette nebiler, siddıklar ve şehidlerle beraber olacağını müjdelemiş, ashabına dünyadan tamamıyla el etek çekme anlamındaki ruhbanlığı tavsiye etmemiş, dünyada mal kazanmalarını ve malları hayır yolunda sarf etmelerini emretmiştir. İlk bakışta çelişkili gibi görünen bu iki tavrı mutasavvıflar dinde aslolan, zühdün dünyayı elde bulundurmama değil kalbe sokmama olduğu şeklinde yorumlamış, zühdü dünyevi ve maddi olan şeyleri elinden değil gönlünden çıkarma biçiminde tanımlamıştır.

Zühdün ilk derecesi dinin yasakladığı şeyleri terk etmek, ikincisi şüpheli şeylerden uzak durmaktır; buna "vera" denir. Üçüncüsü yapılmasına ruhsat verilen şeyleri terk edebilmektir. Azimet ehlinin zühdü, Hz. Peygamber'in yaptığı gibi mümkün olduğunca mubah olan şeylerin azıyla yetinmektir (az yemek, az konuşmak, az uyumak gibi). Zühdün en yüksek derecesi Allah'ın dışındaki her şeyi kalpten çıkarmak, kalbi daima Hak ile birlikte tutmaktır. (TDV İslam Ansiklopedisi)

Dünyanın hakikatini şairler veciz bir şekilde ifade etmişlerdir:

*Dünya olur bir gün harab
Ne bülbül kalır ne gurab
Rızka sebep olan türab
Gözlerine dolar bir gün*

*Kudret koçunu koyuna
Katmış seyreder oyuna
Ecel kolların boynuna
Habersizce dolar bir gün*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَقَالُوا إِن هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ

“Onlar, “Hayat ancak bu dünyada yaşadığımızdan ibarettir; biz bir daha diriltilecek değiliz” demişlerdi.”

Enam 6/29.

Ayette müşriklerin, genel olarak da inkârcıların ve materyalistlerin özelliklerinden birine işaret edilmektedir. Onlar “Dünyada yaşadığımızdan başka bir hayat –yani öldükten sonra dirilme ve ahiret hayatı– yoktur; biz bir daha diriltilecek değiliz” dediler. Bu ayet Cahiliye dönemi Arapların genellikle ahirete inanmadıklarını göstermektedir. Bu, onların şirkten sonraki en büyük günahlarıdır. Zira Kur’an-ı Kerim’de sık sık “Allah’a ve ahiret gününe iman” (meselâ bk. Bakara 2/62) birlikte zikredilmek suretiyle bu inancın önemi ve ahireti inkâr etmenin başlıca küfür alâmetlerinden biri olduğu gösterilmiştir.

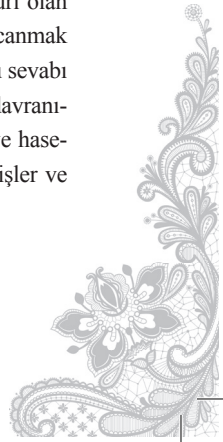
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَا تَرَكَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَّا سِلَاحَهُ، وَبَعْلَةً
بَيْضَاءَ، وَأَرْضًا جَعَلَهَا صَدَقَةً

“Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem vefat ettiğinde silahı, beyaz katırı ve vakfettiği arazi dışında geride hiçbir şey bırakmamıştı.”

Buhâri, Vasâyâ 1, Cihâd 61, 86, Humus 3, Megâzi 83.

Peygamber Efendimizin ne kadar sade, mütevazı ve zühd içinde bir hayat sürdürdüğünü biliyoruz. Vefatı anında arkada bıraktıkları da onun hayatının nasıl geçtiğinin göstergesidir. Peygamberimizin bu dünyaya bıraktıkları, bir insanın hayatını sürdürmesi için zaruri olan eşyadan ibarettir. Bıraktığı bir araziyi ise, geliri fakir fukaraya, yolda kalmışlara harcanmak üzere vakfetmişti. Çünkü vakıf, varlığı devam ettiği sürece sevabı devam eden ve bu sevabı kıyamete kadar sürecek olan bir hayır, bir sadaka-i cariyedir. Peygamberimizin bu davranışını örnek alan İslam ümmetinin gücü yeten fertleri, tarih boyunca vakıflar, hayır ve hasenat müesseseleri kurmak suretiyle manevi kazançlarının devam etmesini hedeflemişler ve bu özellikleriyle bütün insanlığa örnek olmuşlardır.

MİRAS

Sahabeden Sa'd b. Rebi'nin eşi bir gün iki kızının elini tutarak Resûlullah'ın yanına geldi ve: "Ey Allah'ın Resûlü bunlar Sa'ad b. Rebi'nin kızlarıdır. Babaları Uhud'da şehid düştü. Kızlarının amcası babalarından kalan malın tamamını aldı ve bunlara hiçbir şey bırakmadı" diyerek şikâyetini dile getirdi. Bunun üzerine Resûlullah: "Bu konuda Allah hükmünü verecektir" buyurdu. Bir süre sonra şu ayet-i kerime nazil oldu: "Allah, size, çocuklarınızın (alacağı miras) hakkında, erkeğe iki dişinin payı kadarını emreder. (Çocuklar sadece) ikiden fazla kız iseler, (ölenin geriye) bıraktığının üçte ikisi onlarındır. Eğer kız bir ise (mirasın) yarısı onundur. Ölenin çocuğu varsa, geriye bıraktığı maldan, ana babasından her birinin altıda bir hissesi vardır. Eğer çocuğu yok da (yalnız) ana babası ona varis oluyorsa, anasına üçte bir düşer. Eğer kardeşleri varsa, anasının hissesi altıda birdir. (Bu paylaşırma, ölenin) yapacağı vasiyetten ya da borcundan sonradır. Babalarınız ve oğullarınızdan, hangisinin size daha faydalı olduğunu bilemezsiniz. Bunlar, Allah tarafından farz kılınmıştır. Şüphesiz Allah, hakkıyla bilendir; hüküm ve hikmet sahibidir." (Nisa, 4/11) Ardından kızların amcasına haber göndererek şöyle emretti: "Sa'd'dan kalan malın üçte ikisini kızlarına, sekizde birini de anelerine ver; geri kalan ise senindir." (Tirmizi, Feraiz 3)

Miras gibi hazır ve birikmiş bir dünyalık söz konusu olunca insanın zaafı da ortaya çıkar. Cahiliye toplumunda kadınlar, kız çocukları, küçük yaşta olan erkek çocuklar, savaşamayan erkekler mirastan pay almıyorlardı. Savaşa katılıp katılmamak mirasta hissedar olmanın ölçüsü idi. Savaşmayacak kadar güçsüz olanlar ve kadınlar bu nedenle mirasta paylaşım dışı kalıyorlardı.

Peygamberimiz (a.s) Allah'ın kitabına göre mirasın paylaşılmasını istemiştir. Kur'an-ı Kerim'de: "Ana, baba ve akrabaların (miras olarak) bıraktıklarından erkeklerle bir pay vardır. Ana, baba ve akrabaların bıraktıklarından kadınlara da bir pay vardır. Allah, bırakılmanın azından da çoğundan da bunları farz kılınmış birer hisse olarak belirlemiştir" (Nisa, 4/7) emri gereği vefat edenin geride bıraktığı terekesinden uzaklık ve yakınlığına göre akrabalar hak sahibidirler. Miras paylaşımının sebeplerinden birisi kan bağı diğeri ise evlilik ile olan akrabalıktır.

Şu iki husus ise mirastan hisse almaya engeldir. Birincisi mirasa çabuk ulaşmak için murisini öldüren katil, diğeri peygamberimizin: "Müslüman kâfire mirasçı olamaz, kâfir de Müslüman'a varis olamaz" hadisi gereğince din farklılığıdır.

Dinimiz miras taksimine çok önem vermiş bu mevzudaki ayet ve hadisler ışığında "Feraiz" şeklinde isimlendirilen müstakil ilmi bir çalışma alanı doğmuştur. Vefat edenin terekesi akrabalarının hakkıdır. Mirâsı, İslam'ın koyduğu ölçülerde kadın ve erkeğe taksimde bulunmak kul hakkını ilgilendiren hassas bir konudur. Ancak karşılıklı rıza ile mirasçıların kendi aralarında helalleşmek suretiyle haklarından vazgeçmelelerinde bir sakınca yoktur.

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَلَوْلَا أَنْ يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً لَجَعَلْنَا لِمَنْ يَكْفُرُ بِالرَّحْمَنِ
لِيُوتِيَهُمْ سُقْفًا مِنْ فِضَّةٍ وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ

“Eğer insanlar tek tip bir topluluk haline gelecek olmasaydı rahmanı inkâr edenlerin evlerine (her biri) gümüştan tavan, yukarı çıkmak için kullanacakları merdivenler yapardık.”

Zuhruf 48/33.

Allah Teâlâ insanlar için yaratıp düzenlediği dünya hayatında kabiliyet, servet, düşünce ve inanç bakımından hepsi birbirine benzeyen, aynı özellikleri taşıyan insanların olmasını değil, toplu hayatı oluşturmak ve devam ettirmek, hür irade ile seçim yapmaya imkân vermek ve böylece imtihan maksadını gerçekleştirmek için gerekli bulunan farklılığı murat buyurmuştur. O'nun katında geçici dünya nimetlerinin değeri yoktur, bunlara sahip olmak da Allah sevgisinin kanıtı değildir; pek çok hikmet çerçevesinde Allah sevdiklerini ve sevmediklerini zengin de kılar yoksul da; kimi zaman birilerini makam verir, kimi zaman başkalarına. O'nun sevdiklerine tahsis ettiği nimetler burada değil, ebedi âlemde dir. Müşrikler büyüklüğü, Allah'ın rahmetine mazhar olma şansını asalet ve servete bağlamakla yanırlorlar. Eğer Allah'ın yukarıda özetlenen “dünya düzeni” muradı olmasaydı, insanın inanmasını bütün insanları servette ve refahta eşit kılar; bu takdirde kâfirlere servet ve makam verirse bütün insanlar küfrü, müminlere servet ve makam verirse bütün insanlar imanı seçmeye yönelirlerdi. Hâlbuki Allah böyle dolaylı yoldan da olsa insan iradesine müdahale etmek istemiyor, onların serbest seçimleri ile farklı olmalarını istiyor.

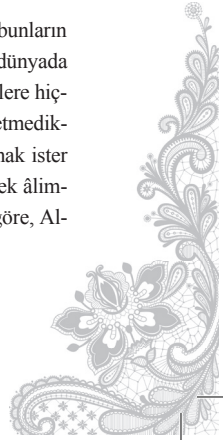
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

لَوْ كَانَتِ الدُّنْيَا تَعْدِلُ عِنْدَ اللَّهِ جَنَاحَ بَعُوضَةٍ مَا سَقَى كَافِرًا مِنْهَا شَرْبَةَ مَاءٍ

“Eğer dünya, Allah katında sivrisineğin kanadı kadar bir değere sahip olsaydı, Allah hiçbir kâfire dünyadan bir yudum su bile içirmezdi.”

Tirmizî, Zühd 13.

Dünyanın ve içindeki zenginliklerin Allah katında hiçbir değeri ve kıymeti yoktur. Allah, bunları hepsinden müstağnidir. Bu sebeple, yarattığı insanlara mümin kâfir ayrımı yapmaksızın bu dünyada rızık verir. Şayet bu dünyanın Allah katında bir değeri olsaydı, inanmayan müşriklere ve kâfirlere hiçbir şey vermezdi. İnanmayanlar bu dünya hayatından sonra ebedi bir hayatın varlığını kabul etmedikleri ya da bu dünya hayatını ebedi hayatla ilgili görmedikleri için, her şeye burada sahip olmak ister ve cennetlerini bu âlemde yaşarlardı. Allah bütün resul ve nebilerini, onların vârisleri olan gerçek âlimlerle hak dostlarını dünyadan ve dünyalıklardan korumuştur. Peygamberimizin bildirdiğine göre, Allah, sevdiği mümin kullarını da dünyadan ve dünyalıktan korur (Tirmizî, Tıb 1).

DÜNYAYI AZALTMAK

Dünya bizi sınırlar, bizler o sınırların içindeyiz. Ne zaman “gel!” çağrısı olursa ancak o zaman bu sınırların içinden çıkabiliriz. Daha dünyadayken onun sınırlarının dışına çıkmaya kalkmak şirazemizi dağıtabilir. O nedenle ne yapacaksak burada yani dünyada, dünyanın aldattıcılığına rağmen yapacağız. Efendimizin bize gösterdiği yol budur. O bizden dünyayı terk etmemizi, nefsimizi öldürmemizi istemedi. Ama dünyaya ve nefsimize yenik düşmemek için hep uyanık olmamızı, onların bize vereceği gücü kullanarak ahiretimizi inşa etmemizi istedi. Bizim için en çok korktuğu şey de dünyanın önümüze serilmesi ve bizim de onun içine dalmamızdı. O istedi ki dünya önümüze serilsin, ama bize hâkim olarak değil; biz ona hâkim olarak hayat sürelim.

Dünyayı azaltın ki ruhunuz kanatlınsın. Dünyayı azaltmak onun zihninizde ve gönlünüzde işgal ettiği yeri azaltmaktır. Ona ayırdığınız zamanı, enerjizi azaltmaktır. Gönlünüzde yeni sevinçlere yer açmaktır. Vermenin, paylaşmanın, öğrenmenin, öğretmenin, dostluğun, üretmenin, elden tutmanın, yol göstermenin sevincine...

Dünyayı azaltmak, dünyaya düşkünlüğümüzü azaltmaktır. Dünyalığı dünyanın ötesi için kullanmaya bakmaktır. Bu dünyalık dediğimiz şey de sadece maddi imkânlar değildir. Beden gücümüz, gençliğimiz, aklımız, bilgimiz, vaktimiz gibi bu dünyanın bize sağladığı bütün imkânlardır.

Nefsini aradan çıkarıp, bu imkânları hayra, iyiliğe, güzelliğe sarf ettin mi gör bak o nasıl bir mutluluktur! Gönlün genişler de genişler; yeryüzünün tüm insanlarını, ağaçlarını, kuşlarını, toprağını, taşını içine alır. Bunların hepsine iyilik etmek istersin. Yaptığın iyiliğin kanatlanıp tüm dünyayı kuşattığını hissedersin. Sen sıradan bir mahallede, basit bir evde, kimsenin tanımadığı birisi olabilirsin ama ismin semalarda anılır. Bunu duyarsın. Yeter ki ayaklarını dünyalığın bağlarından bir kurtar bak kalbin nasıl semalara yükselir!

Dünyanın mahiyetini şair bize şöyle göstermiş:

*Dünya benim diye göğsünü germe
Dünya kadar malın olsa ne fayda
Söyleyen dillerin söylemez olur.
Bülbül gibi dilin olsa ne fayda*

*Kurtulamazsın Azrail'in elinden
Bir gün olur çıkarırlar evinden
Allah'ın ismini koyma dilinden
Dünya kadar pulun olsa ne fayda*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ
سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً لَّنْ تَبُورَ لِيُؤْفِقِيَهُمْ أَجُورَهُمْ وَيَزِيدَهُمْ
مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ

“Allah’ın kitabını okuyanlar, namazı özenle kılanlar ve kendilerine verdiğimiz rızıktan başkaları için gizli açık harcayanlar, asla zararlı sonuçlanmayacak bir ticaret umabilirler. Zira Allah karşılıklarını tam olarak ödemediği gibi lutfundan onlara fazlasını da verir. O çok bağışlayıcıdır, şükürün karşılığını bol bol verir.”

Fatır 35/29-30.

Önceki ayette kalple ilgili bir durum olan Allah korkusu yani Allah’a saygı duygusundan söz edilmiş; bu ayette ise dil ve beden ile ortaya konan ve bu duyguyu pekiştiren davranışların önemine değinilmiştir. Dili, bedeni ve malı ile Allah’a şükredenlerin şükürünün karşılıksız bırakılmayacağı, karşılığının fazlasıyla insana verileceği bildirilmiştir.

HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

أَلَا إِنَّ الدُّنْيَا مَلْعُونَةٌ مَلْعُونٌ مَا فِيهَا إِلَّا ذِكْرُ اللَّهِ وَمَا
وَالآءُ وَعَالِمٌ أَوْ مُتَعَلِّمٌ

“Dikkat edin! Şüphesiz dünya değersizdir. Dünyada olan mal mülk de kıymetsizdir. Ancak Allah Teâlâ’nın zikri ve O’na yaklaştrın şeylerle, öğretici ve öğrenici olmak müstesnadır.”

Tirmizî, Zühd 14.

Kişiyi Allah’a yaklaştrın şeyler, Allah’ın zikri, yani her an Allah’ı hatırlama, O’nu hiçbir zaman gönülden çıkarmama, O’na karşı ibadet ve taatte samimi ve içten davranma, ayrıca Allah’ın sevdiği güzel davranışlar ile kulun Rabbine yaklaşmasına vesile olan diğer fiillerdir. Kısaca bütün hayırlar, faziletler ve dinimizin iyi gördüğü her şey Allah’a yakın olmanın vesilesi kabul edilir. Şüphesiz Allah’ın emirlerini yerine getirme ve yasaklarından kaçınma da buna dâhildir. Bu genellemelerden sonra Peygamber Efendimiz ilme özellikle dikkat çekmiş, böylece bilginin üstünlüğünü, öğrenen ve öğrenen kimselerin değerini ortaya koymuştur. Bu sebeple, öğretici ve öğrenici olmanın dinimizde üstün bir yeri vardır. Çünkü insanların Allah’ı en iyi bileni, tanıyanı ve insanlara faydalı olanı âlimlerdir. Onlar, ilimle ameli, teori ile pratiği şahıslarında birleştirir, böylece başka insanlara da örnek olurlar. İnsanların büyük çoğunluğu öğretilip eğitime muhtaçtırlar. Onlara karşı bu vazifeyi yerine getirenler de âlimlerdir.

Dini Bilgiler

İLİM

Peygamberimiz (a.s) buyuruyor ki: *“Kim ilim için yola çıkarsa Allah ona cennete giden yolu kolaylaştırır. Melekler hoşnutluklarından ilim talebesine kanatlarını gerer. Sudaki balıklara varıncaya kadar yer ve gök ehli, âlim kişinin başışlanması için Allah’a yakarır. Âlimin abide üstünlüğü, ayın diğer yıldızlara olan üstünlüğü gibidir. Kuşkusuz âlimler peygamberlerin varisleridir. Peygamberler miras olarak ne altın ne de gümüş bırakmışlardır; onların bıraktıkları yegâne miras ilimdir. Dolayısıyla kim onu alırsa büyük bir pay almış olur.”* (Tirmizi, İlim 19)

İlim öğrenmek, bilgi sahibi olmak her zaman insanın değerini yükselten bir iş olmuştur. Okuduğumuz hadis gibi bu konuyu teşvik eden ve kıymet ithaf eden ayetler ve hadisler çoktur. Konunun ayet ve hadislerdeki öneminden dolayıdır ki asırlarca Müslümanlar ilme ve âlime saygı göstermiş ve bir vesile ile ilimle alakadar olmuştur. Çünkü doğruya ulaşmanın yolu ilimdir. *“Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?”* (Zümer, 39/9) *“Allah’a karşı ancak; kulları içinden âlim olanlar derin saygı duyarlar”* (Fâtır, 28/35) ayetleri iman, amel ve hayatın ilim ile bağlantısına işaret eder. Mümin, bildiği kadarıyla ibadetinin huzurunu yaşar ve etkin olur.

Asr-ı saadette Suffe Ashabı olarak tarihe geçen sahabe grubu İslam’ın ilme verdiği önemin müşahhas ve pratik örneğidir. Burada yetişen sahabe İslam’ın tebliği ve talimi hususunda öncü olmuşlar. Peygamberimiz onları Müslüman olan kabilelere öğretmen olarak göndermiştir.

Dinimizin gereğini yaşamak için ilim ne kadar zaruri ise hayatın sağlıklı devam etmesi, içinde bulunduğumuz toplumun geleceği ve milletler arasında varlığımızı ortaya koymanın yolu da bilgiden ve bilgi sahibi olmaktan geçer. Asırlardır ilim ve bilgi üreten; ilme ve bilgiye yön veren bir medeniyetin çocukları olarak bugün de bilgi ile bağımızın sağlam olması lazım. Çocuklarımızı eğitim ve öğretime yönlendirirken kendimiz de bir şekilde irtibat halinde olmalıyız ki, teşvik ettiğimizde sözlerimiz etkili olsun. Günümüzde ilim öğrenmenin hayati önemi ortadayken, ilgi ve kalite beklenen seviyede değildir. İlim gayret ve fedakârlık gerektiren bir alandır. İlimle uğraşması gereken çağda olan neslimizin zihni malesef teknolojinin yanlış kullanımı ile zayıflamaktadır.

Küçüklüğünden itibaren çocuklarımıza ilim sevgisini aşlamak, onları okumaya ve araştırmaya yönlendirmek bizim sorumluluğumuzdadır. İhmalimizin faturası çok acı olacaktır. İlim, irfan ehli bilgili ve donanımlı nesiller yetiştirmek elimizdedir. Bunu hem dünyevi hem de uhrevi mükâfatını mutlaka göreceğiz. Ya öğreten, ya öğrenen, ya dinleyen, ya da ilmi seven olalım. Bunların dışında bir konumda olduğumuzda kaybederiz.

Şairin dediği gibi:

“İlim ilim bilmektir.

İlim kendin bilmektir.

Sen kendini bilmezsen

Ya nice okumaktır.”

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَاعْلَمُوا أَنَّمَا آمَاؤُكُمُ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَأَنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ

“Mal ve çocuklarınızın sizin için birer imtihan olduğunu ve büyük mükâfatın Allah katında bulunduğunu bilin.”

Enfal 8/28.

İslam beş değerın korunmasına büyük önem vermiş, bu maksatla Kur’an’da ve Sünnet’te birçok hüküm, talimat ve tavsiyeye yer verilmiştir. Bu değerler hayat, din, mal, nesil ve akıldır. Mal ve nesil bir yandan korunması dinin hedefleri arasına girmiş değerlerdir, diğer yandan da müminler için imtihan araçlarıdır; müminler bu iki değerli varlıkla ilgili ödev ve sorumlulukları, bunlarla olan ilişkilerinin kulluklarına müspet veya menfi etkisi bakımından sınanacaklar ve sonunda bu nimetlerin hesabını vereceklerdir. Mal ve servetle ilgili ayetlerde bunların “dünya hayatının zineti” (Kehf 18/46) olduğu bildirilmiş, “müminleri, mal ve çocuklarının Allah’ı anmaktan alıkoymaması istenmiş” (Münâfikun 63/9), “eşlerin ve çocukların bir kısmının insana düşman olabileceği” gerçeği hatırlatılmış, bunun da bir imtihan aracı olduğu tekrarlanmıştır (Tegâbün 64/14-15). Müminler Allah sevgisi ile servet ve evlat sevgisi arasında gerekli dengeyi kurmak, bunlara yönelik istek ve menfaatler ile Allah’ın emirleri çatıştığında O’na itaat etmek durumundadırlar. İnsanın servet ve evlada düşkünlüğü bazen ilâhî emirlere uyma konusunda onu zor duruma düşürecek, her şeye rağmen Allah’a itaatte sebat edenler imtihanı kazanmış olacaklardır.

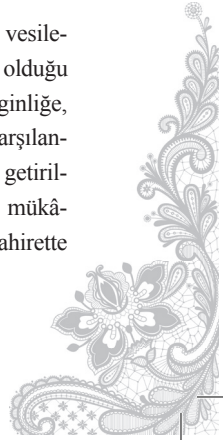
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

إِنَّ لِكُلِّ أُمَّةٍ فِتْنَةً وَفِتْنَةُ أُمَّتِي الْمَالُ

“Şüphesiz her ümmetin bir fitnesi vardır. Ümmetimin fitnesi (imtihan vesilesi) de maldır.”

Tirmizî, Zühhd 26.

Fitne kelimesi, imtihan ve deneme anlamına gelir. Bu dünyada pek çok imtihan vesileleri vardır. Bunlardan biri, belki ilk sırada geleni maldır. Çünkü insanoğlunun düşkün olduğu şeylerin başında mal mülk gelir. Birçok defa ifade ettiğimiz gibi, mala mülke, zenginliğe, Allah’a karşı vazifelerimizi unutturacak derecede aşırı düşkünlük dinimizde hoş karşılanmaz. Öte yandan elde edilen malın helal yollardan kazanılması ve hakkının yerine getirilmesi gerekir. İnsan, mal konusunda imtihanı başarır ise hem dünyada hem ahirette mükâfata ulaşır. Bu sahada başarılı olamayanlar ise, dünyada kemale ulaşamadığı gibi ahirette de cezayı hak ederler.

Dini Bilgiler

DÜNYA MALI

Dünya kelimesi, içinde iki anlamı barındırır. Bunlardan biri 'ednâ' kökünden yakın, şimdiki hayat anlamıdır. Diğeri ise 'denî' kökünden alçak, kötü anlamıdır. Rabbimiz Kur'an'da sürekli dünya ile ahreti mukayese eder ve ahretin üstünlüğünü vurgular. Buna rağmen, ahiret için yapılması gereken amelleri engellemeyen dünya hayatını da meşru bir nimet olarak niteler. Nitekim Rabbimiz müslümanlara, "*Rabbimiz! Bize dünyada da ahirette de iyilik ver.*" diye dua etmelerini tavsiye etmiştir (Bakara 2/ 20 I).

Birçok ayette de peygamberlere ve müminlere hitap edilirken dünya ve ahiret mutluluğu birlikte vurgulanmış, bu durum Allah'ın özel bir lufu olarak kaydedilmiştir. Çünkü ahiret mutluluğunu kazanmak için dünyadan vazgeçmek gerekmez. Ama dünya nimetlerini Allah'ın çizdiği sınırlar içinde kullanmak ve her birinin hakiki yerini ve değerini tanımak gerekir. Dünya ile ahiret çatıştığı zaman ise tereddütüz ahiret nimetleri tercih edilmeli, bu dünyadaki duruşumuz ona göre ayarlanmalıdır. Kur'an bunu bir alış veriş olarak görür ve ahiretlerini kazanmak için dünyalarını satanları över. Bunun en güzel örneği şehitlere ahirette verilen mükâfattır (Nisa 4/ 74).

Hz. Peygamber bizlere dünya karşısında takınılması gereken tavrın nasıl olması gerektiğini göstermiştir. Nitekim, "*Uhud dağı kadar altınım olsa üç günden fazla saklamazdım*" demiş, hayatı boyunca dünyalığa önem vermemiş, vefatından sonra birkaç şahsi eşyasından ve çok az miktarda maldan başka bir şey bırakmamıştır. Bununla beraber Hz. Peygamber, "*Dünya malı tatlıdır, çekicidir*" sözüyle herkesin dünyaya ve maddeye karşı kendisi gibi davranamayacağını da ifade etmiştir. Nitekim servetle ilgili olan yükümlülüklerin ifa edilmesi şartıyla zenginliğin iyi bir şey olduğunu söylemiştir.

Gazzali'ye göre insanlar, dünya konusunda üçe ayrılır: 1. Ahirete iltifat etmeksizin yalnızca dünyaya bağlananlar. Gazzali'ye göre insanların büyük bir kısmı bu gruba girer. Bunlar Kur'an'da şiddetle eleştirilmiştir. 2. İlk zümrenin tam aksine bütün çabalarını ahirete yöneltenler. 3. Dünya ve ahiretin hakkını verenler. Peygamberlerin de dahil olduğu bu zümre insanların en faziletisidir. Bunu da ancak dünyaya mahkum olmak yerine ona hakim olanlar başarabilir.

Dünyanın mahiyetini şairler asırlardır bizlere hatırlatır:

*Dünya benim diye göğsünü germe
Dünya kadar malın olsa ne fayda
Söyleyen dillerin söylemez olur
Bülbül gibi dilin olsa ne fayda*

*Sen de dersin söz içinde sözüm var
Çalarsın çırparsın oğlum kızım var
Senin şunda üç beş arşın bezin var
Bütün dünya malın olsa ne fayda*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ وَإِنَّهُ عَلَىٰ ذَلِكِ لَشَهِيدٌ وَإِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ

“İnsan, rabbine karşı pek nankördür. Şüphesiz, buna kendisi de şahittir; O, mal sevgisine aşırı derecede kapılmıştır.”

Adiyat 100/6-8.

Bu ayetler, hidayetten nasibini alamamış insanların tabiatlarına yerleşmiş bulunan Allah'ın nimetlerine karşı nankörlük, kadir bilmezlik, mal biriktirmeye düşkünlük ve nimetin şükrünü yerine getirme vecibesini umursamama gibi olumsuz özellikleri ortaya koymaktadır. 6. Ayette geçen “kenûd” kelimesi bir hadiste şöyle açıklanmıştır: “Öyle bir nankördür ki yalnız başına yer, kölesini döver, malî görevlerini yerine getirmez” (Taberî, XXX, 180). 7. ayet insanın kendisinin de bu nankörlüğünün farkında olduğunu, buna bizzat kendi vicdanının da tanıklık ettiğini belirtmektedir. Ayete “Şüphesiz buna Allah şahittir” manası da verilmiştir (Taberî, XXX, 180). Bu takdirde ayet Allah'ın verdiği nimete karşı nankörlük edenler için bir uyarı anlamı taşır. Fakat birinci mana bağlama daha uygundur. Ayete ayrıca “Nankör kişi ahirette kendi aleyhine şahitlik edecektir” şeklinde de mana verilebilir (Elmalılı, IX, 6021). “Mal” diye tercüme ettiğimiz 8. ayetteki hayır kelimesini Râgıb el-İsfahânî, “akıl, adalet, fazilet, faydalı nesne vb. genellikle insanların râğbet ettiği şey” şeklinde tarif etmiştir (Müfredâtü'l-Kur'an, “Hayır” md.).

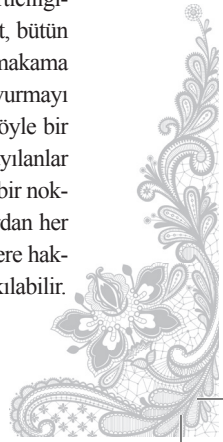
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

مَا ذُبَّانٍ جَائِعَانِ أُرْسِلَا فِي غَنَمٍ بَأْفَسَدَ لَهَا مِنْ حِرْصِ الْمَرْءِ
عَلَى الْمَالِ وَالشَّرَفِ لِدِينِهِ

“Bir koyun sürüsünün içine saltverilmiş iki aç kurdun o sürüye verdiği zarar, mala ve makama düşkün bir adamın dinine verdiği zarardan daha büyüktür.”

Tirmizî, Zühd 43.

Kurt tabiatı icabı çok hırslı ve yırtıcı bir hayvandır. Bir de aç olunca, hırsının ve yırtıcılığının ne ölçüde artacağı ve ne kadar zararlı olacağı tahmin edilebilir. Bu nitelikte iki kurt, bütün sürüyü parçalayıp perişan eder. Mala mülke, servete ve zenginliğe, dünyalık mevki ve makama düşkün ve hırslı olan, bunları elde edebilmek ve onlara kavuşmak için her çareye başvurmayı göze alan bir insanın, hiçbir manevi ve ahlaki değer ölçüsü tanımayacağı ortadadır. Böyle bir kimse gözünü hırs bürüyen en yırtıcı bir hayvandan daha zararlı hale gelebilir. Bu sayılanlar bütün insanlar için kötü bir özellik ise de, dindar olduklarını söyleyenlerde daha büyük bir noksanlık ve dindar olma iddiasına yakışmayan bir haldir. Çünkü din, kendisine inananlardan her şeyden önce fedakârlık ve feragat ister. Dünya hırsıyla dolu bir insanın bu güzel hasletlere hakkıyla sahip olması düşünülemez. Böyle bir kimse, dinini dünyalık elde etmeye vesile kılabilir.

HIRS VE TAMAH

Sahabeden Hâkim b. Hizam anlatıyor: “Resûlullah’tan (Huneyn ganimetlerinden) istedim, bana ganimetten verdi. Sonra bir daha istedim, yine ganimet malından verdi. Sonra tekrar istedim, yine ganimet malından verdi ve şöyle dedi: “Ey Hâkim! Bu dünya malı cazip ve tatlıdır. Kim bu mala tamah etmeden gönül zenginliği ile sahip olursa kendisi için malı bereketlenir. Ama kim de hırs ve tamah dolu bir kalple bu malı isterse tıpkı yiyip de doymayan kimse gibi onun için malın bereketi kaçar. Veren el alan elden daha hayırlıdır.” (Buhari, Zekat 50)

Tamah veya tama’, hırs, açgözlülük, şiddetle isteme, aşırı arzu istek olarak açıklanır. Kaynaklarda hırs kavramı daha yaygındır. İnsanoğlunun dünyaya ve dünya malını elde etme ve sahip olma isteği her yaşta kuvvetlidir. Kimse yaşlanmak istemez ömrün uzun olmasını arzular. Buna “tul-i emel” de denir. Ne kadar çok servet sahibi olursa olsun sürekli biraz daha ister. Ayetin: “Kadınlar, oğullar, yük yük altın ve gümüş, salma atlar, darlar ve ekinler gibi nefsin şiddetle arzuladığı şeyler insana süslü gösterildi. Bunlar dünya hayatının geçimliğidir. Oysa asıl varılacak güzel yer ancak Allah katındadır” (Al-i İmran, 3/14) beyanı insanın böyle bir özelliğe sahip olduğunu gösteriyor. Yaş ilerledikçe dünya arzusunun şiddeti de artıyor. Peygamberimiz (a.s) şöyle buyuruyor: “Âdemoğlu yaşlandıkça beraberinde şu iki şey gençleşir; mal sevgisi ve uzun ömür (dileği)” (Buhari, Rikak 5.) Bu arzu dünya hayatı için gereklidir. Hayatı sürdürmenin yolu bu duygudan geçer. Yoksa kazanç elde etmeyi, açlığı gidermeyi, sağlığı korumayı, kendini güvence altına almayı hangi saikle yapabilir insanoğlu. Fakat bu duygu kıskançlıkla, bencillikle birleşirse kişinin karakterine ve ahlaki güzelliğine zarar verir. İnsan bu arzularına ilke ve ölçü koyduğu oranda fazileti elde eder. Allah katında değeri, insanlar katında saygınlığı artar.

Dünya arzusu, ahireti unutturmamalıdır. Sağlığı, serveti, ömrü daha iyi bir kul olma bilinci ile istediğimizde bu duyguyu verimli bir şekilde kullanır, dünyaya karşı tutumumuzu tamaha dönüştürmeden yaşayabiliriz. Bize imtihan vesile olarak verilmiş bu ömrü, verenin rızasına uygun yaşamış oluruz.

Tamahkârlık/dünya hırsı beraberinde menfaat çatışmasını, niza ve didişmeyi getirir. Kalp kırmaya, haksızlık yapmaya yol açar.

Şu nebevi ikaz her zaman kılavuzumuz olmalıdır. Allah Resulü buyuruyor ki: “Bu dünya malı göz alıcıdır ve tatlıdır. Ne mutlu sahip olduğu maldan yoksullara, yetimlere ve yolda kalmışlara harcayanlara! Malını haksızlık yaparak kazanan ise bir türlü doymak bilmeyen obur kimse gibidir. Kıyamet gününde bu mal ona şahit olacaktır.” (Müslim, Zekat 123).

AYET-İ KERİME VE MEALİ

اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَفَرِحُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَا
الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا مَتَاعٌ

“Allah dilediği kimselerin rızkını bollastırır ve daraltır. Onlar dünya hayatıyla sevinip mutlu oluyorlar, oysa ahiretin yanında dünya hayatı, geçici bir faydadan başka bir şey değildir.”

Ra'd 13/26.

İslam'ın ilk dönemlerinde Hz. Peygamber'e genellikle maddi bakımdan zayıf kimse-ler inanmıştı. Mekke'nin varlıklı müşrikleri bunları gördüklerinde, “Allah'ın kendilerine lütüfta bulunduğu kimseler de bunlar mı?” (En'âm 7/53) diyerek müminleri küçümsüyor, “Onlar Allah'ın sevdiği kimseler olsa, Allah onları böyle sıkıntılar içinde bırakmaz” diyorlardı. Kanaatlerine göre Allah'ın kendilerine zenginliği lâıyk görmesi onları sevdiğinin bir alâmetiydi. Oysa Allah Teâlâ hikmeti gereği kullarından dilediğinin rızkını bol, dilediğinininkini de kıt verir. Allah'ın bir kimseye bol rızık vermesi onun Allah katında değerli olduğunu göstermediği gibi, herhangi birinin rızkını daraltması da onun Allah katında sevilmeyen biri olduğunu göstermez. Dünya varlığı, insanlar katında bir değer olmakla birlikte Allah'ın rızasına uygun olarak kullanılmadığı takdirde Allah katında bir değer ifade etmez; fâni dünyanın nimet ve ziyneti cennette olanlarla karşılaştırıldığı takdirde dünyadaki çok sönük, renksiz ve tatsız kalır.

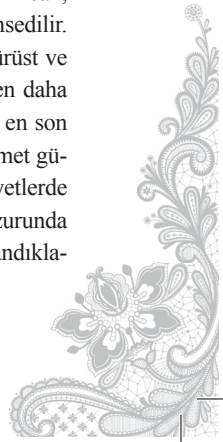
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

يَدْخُلُ الْفُقَرَاءُ الْجَنَّةَ قَبْلَ الْأَغْنِيَاءِ بِخَمْسِمِائَةِ عَامٍ نَضِيفِ يَوْمٍ

“Fakirler, cennete zenginlerden beş yüz sene önce girerler.”

Tirmizî, Zühd 37.

Peygamber Efendimiz'in (a.s) hadislerinde hem fakirlere hem de zenginlere yönelik müjdeler vardır. Bu kısa hadis, fakirler için müjde ihtiva eden rivayetlerden biridir. Ancak, konuyla ilgili birçok rivayette, müjdelenen fakir ve zenginlerin vasıflarından da bahsedilir. Temel nitelik olarak, sabreden fakirlerle, varlıklı olmanın gereğini yerine getiren dürüst ve şükreden zenginlerin öne geçirildiğini görürüz. Buna göre her fakirin her zenginden daha önce cennete gireceği gibi bir genel hükme varılması söz konusu olamaz. Cennete en son girecek nice fakir bulunduğu gibi, cennete ilk girecek olan nice zengin vardır. Kıyamet gününde fakirlerin hesabının zenginlere göre daha kolay ve süratli olacağı çeşitli rivayetlerde belirtilir. Çünkü insanlar, bu dünyada sahip oldukları her şeyin hesabını Allah huzurunda verecekler; mal, mülk ve zenginlik cinsinden olan varlıklarını nereden ve nasıl kazandıklarından, nereye sarf ettiklerinden sorumlu tutulacaklardır.

Dini Bilgiler

MALIN HESABI

Kasabanın birinde zengin bir tüccar yaşamış. Öleceği vakit vasiyetinde: “Ben mezara konduğum gün kim gelir benimle bir gece mezarda kalırsa ona servetimin yarısını bırakacağım” demiş.

Çoluk çocuğu, akrabaları servetin yarısı bırakılmasına rağmen bunu yerine getiremeyeceklerini düşünüyorlarmış. Kısa bir müddet sonra adam ölmüş. Adamın vasiyeti kasabada zaten meşhurmüş. Bunu duyanlardan biri de kasabanın en ücra köşesinde yaşayan hamalmış. Adamın öldüğü haberini duyunca yakınlarına kendisinin bir gece mezarda kalabileceğini söylemiş. Bunun üzerine cenaze merasiminden sonra hamalı da adamla birlikte kabre koymuşlar.

Hamal: “Zaten bir tane ipim bir tane de küfem var. Kaybedecek bir şeyim yok. İyi ettim de bu adamla buraya girdim. Çıktığımda kasabanın hatırı sayılır insanların biri olacağım” diye düşünüyorken bir gürültü kopmuş ve dünyada daha önce hiç karşılaşmadığı yüzlere rastlamış orada.

Gelen melekler aralarında konuşuyorlarmış: “Bu ölü olan zaten elimizde. Onu istediğimiz vakit hesaba çekebiliriz. İlk önce şu canlı olandan başlayalım”.

Adam tir tir titriyorken başlamış melekler peş peşe sorular sormaya: “Söyle bakalım ey falan oğlu filan. Küfenin ipini nereden buldun? Satın aldıysan ne kadara aldın? Kimden aldın?

Aldığın kişiyi dolandırdın mı? Hakiki değerinde mi verdin ücretini?”

Adamın dili dolanıyor sorulan sorulara cevaplar bulmaya çalışıyor, ancak o cevap verdikçe ip ile ilgili bir başka soru ile karşılaşmış.

Gün ağarınc zengin adamın akrabaları gelmiş ve adamı mezardan çıkarmışlar. Sonra: “Artık kasabanın sayılı zenginlerindensin. Anlat bakalım bir gece mezarda kalmak nasıl bir duygu?” diye sormuşlar.

Hamal “Aman, lanet olsun! İstemiyorum! Bütün mal mülk sizin olsun! Ben bir ipin hesabını sabaha kadar veremedim, o kadar malın hesabını kıyamete kadar veremem herhalde...” deyip hızla oradan uzaklaşmış.

Şairin dediği gibi:

*Dünyada ne ile meşgul olduysan
Bir gün yaradana hesap vermek var
Rızık nimet hangi yoldan bulduysan
Bir gün yaradana hesap vermek var*

*Alına yazılan bahtı karadan
İnsana açılan yürek yaradan
Kazandığın maldan mülkten paradan
Bir gün yaradana hesap vermek var.*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ

“De ki: “Benim namazım, (her türlü) ibadetim, hayatım ve ölümüm, hepsi âlemlerin rabbi olan Allah içindir. O’nun ortağı yoktur. Bana sadece bu emrolundu ve ben Müslümanların ilkiyim.”

En’am 6/162-163.

Bu ayette Hz. Peygamber’e hitaben, insanlar ister inansınlar ister inanmasınlar, kendisinin Allah’ın lütfettiği hidayet sayesinde, belli başlı ilkelerine bu sûrede de yer verilen doğru yolda bulunduğunu açıklamaları istenmektedir. Yine ayette O’nun itikadi ve ameli hükümleriyle gerçek ve sapasağlam bir dine bağlandığını; bu dinin İbrâhim’in de dini olan, bâtıl inanç ve uygulamalardan münezzeh tevhid dini olduğunu; müşriklerin putlara tapmalarına karşılık kendisinin bütün varlığıyla hayatını Allah’a adadığını ifade etmesi; bu inançları taşıyan ilk Müslüman olması sebebiyle de Allah’tan başka birini asla tanrı olarak tanımayacağını tam bir inanç ve güvenle açıkça zikretmesi gerektiği ifade edilmiştir. Kuşkusuz bu, esas itibarıyla bütün Müslümanlara yönelik bir buyruktur. Herkes kendi ettiklerinin karşılığını görecektir, kimse kimsenin vebalini yüklenmeyecektir. Hz. Peygamber tebliğini yapmış, görevini eksiksiz yerine getirmiştir; bu sebeple inkâr ve kötülüklerde direnenler sonunda Allah’ın huzuruna varacak ve Müslümanlarla tartışmaya kalkışıp inkâr ettikleri gerçeği o zaman Allah kendilerine apaçık bildirecektir.

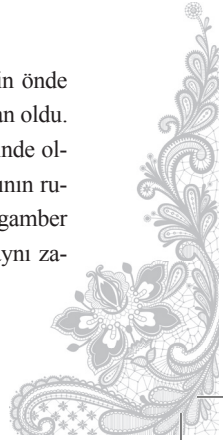
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

أَصْدَقُ كَلِمَةٍ قَالَهَا شَاعِرٌ كَلِمَةً لَبِيدٍ: أَلَا كُلُّ شَيْءٍ مَا خَلَا اللَّهَ بَاطِلٌ

“Şairlerin söylediği sözlerin en doğrusu, Lebîd’in şu sözüdür: Biliniz ki, Allah’tan başka her şey yok olacaktır.”

Buhâri, Menâkıbu'l-ensâr 26, Edeb 90, Rikak 29; Müslim, Birr 2-6.

Peygamber Efendimiz’in sözünü beğendiği Lebîd b. Rebîa, Cahiliye döneminin önde gelen şairlerinden biriydi. Daha sonra Peygamberimiz’in huzuruna gelerek Müslüman oldu. Böylece sahabe-i kiramdan olma şerefini kazandı. Öldüğünde yaşının 150’nin üzerinde olduğu nakledilir. Şair Lebîd’in bu mısrası, Kur’an’ın insanlığa getirdiği tevhid inancının ruhuna, Allah’tan başka her şeyin geçici olduğu anlayışına uygun düşmektedir. Peygamber Efendimiz’in Lebîd’in bu sözünü sevmesinin sebebi böylece anlaşılabilir olmakta, aynı zamanda şairlerin şiirlerinde işlemeleri gereken fikirlere de ışık tutmaktadır.

ALLAH İÇİN SEVMEK

Sahabe-i Kiram'dan Enes (r.a)'in rivayet ettiğine göre Peygamberimiz şöyle buyurmuştur: *“Bir kimsede şu üç özellik bulunursa imanın hazzını duyar: Allah ve Resûlü'nü her şeyden daha çok sevmek, bir kimseyi yalnızca Allah rızası için sevmek, Allah kendisini küfürden kurtardıktan sonra tekrar ona dönmeyi ateşe atılmak gibi korkunç görmek.”* (Müslim, İman 67; Buhâri, İman 14)

Sevgi hayatımızın tadıdır. Bağlılıklarımızın, birlikteliğimizin, çabalarımızın, çalışmalarımızın enerjisidir. Sevmeden iletişim kuramayız. Sevmeden iman edemeyiz. Sevmeden ümmet olamayız. Sevmeden vatandaş olamayız. Sevmeden millet olamayız. Sevmeden bir arada yaşayamayız. Sevgi ilişkilerimizin harcı, imanımızın temelidir. Sevginin zirvesi ise Allah ve Resûlü'nün sevgisidir.

Rabbimiz imanı sevgi temline oturtuyor: Hucurat suresinde: *“Allah, size imanı sevdirmiş ve onu gönüllerinize güzel göstermiştir”* buyrulmak suretiyle imanın bir sevgi işi olduğu beyan ediliyor. Hz. Ömer'in (r.a) *“Öz nefsim hariç seni her şeyden fazla seviyorum”* diye Resûlullah'a gönlünü açması üzerine Allah Resûlü onu şöyle uyardı: *“Öz nefşinden de çok sevmelisin ya Ömer”*. Bunun üzerine Hz. Ömer: *“Canımdan da çok seviyorum”* deyince Efendimiz: *“İşte şimdi oldu”* buyurdu. (Buhari, Eyman 2)

Peygamberimiz dünyevi bir makam ve mevki peşinde değildi. Ayetler, bu hususu, peygamberlerin, Allah'ın katındaki mükâfattan başka bir şeye talip olmadıklarını onların dilinden beyan ediyor. Fakat Allah Resûlü'nün Hz. Ömer'i bu konuda uyarmasının ayrı ve itikadi bakımından son derece önemli bir hikmeti vardır. Sevgi ile başlayan bağlılık zamanla dinde olmayan bir takım kutsalları ortaya çıkarır. Allah ve Resulü'nün sevgisi imanı pekiştirir. Fakat Allah ve Resulü'nün sevgisinin seviyesine veya -Allah muhafaza- üstüne çıkacak olan sevgi dine başka kutsallar yerleştirir. O da zamanla inançta sapmalara yol açar. Dolayısıyla sevginin doruğu Allah ve Resulü'ne aittir.

Allah sevgisinin hikmetini kavrayan mümin, dini duygularının istismar edilmesine karşı uyanıktır. Kimsenin bu sevgiyi kullanarak onu yanlışlara yönlendirmesine, dinde yanlış algıların oluşmasına müsaade etmez.

Bizi yarattığı nimetleriyle bize hayat bahşettiği, hidayetiyle bizi doğru yola ilettiği için Rabbimizi seviyoruz. Resulüallah'ı, Rabbimize kullukta önder olduğu için seviyoruz. Diğer dünyevi ve insanî sevgilerin mihenk taşı budur. Allah sevgisine uygun olmayan hiç bağlılık mümin hayatında ve gönlünde yer bulamaz. Zira en faziletli ameldir Allah sevgisi. Peygamberimiz (a.s): *“Allah Teâlâ kıyamet gününde şöyle buyurur: Nerede benim rızam için birbirlerini sevenler? Arşımın gölgesinden başka bir gölgenin olmadığı bu günde onları kendi gölgede gölgelendireceğim.”* (Müsned, II/338)

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ
الْبَسِطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَّحْسُورًا

“Eli sıkı olma, büsbütün eli açık da olma ki, herkes tarafından ayıplanan, kaybettiklerine hasret çeken bir hale düşmeysin.”

İsra 17/29.

Bu ayette insana hem cimrilikten hem israftan sakınmak gibi önemli bir nasihat verilmektedir. Cimrilik de savurganlık da aşırılıktır, bu sebeple haramdır. İkisinin ortası cömertliktir. Ahak kitaplarında savurganlık ifrat, cimrilik tefrit olarak nitelenir. İfrat, aklın ve dinin uygun gördüğü ölçünün ilerisinde veya uygun bulmadığı yollarda harcamayı; tefrit de gerekli yerlere gerektiği ölçüde harcamaktan kaçınmayı ifade eder. İsrâf da cimrilik de erdemsizlikler arasında sayılır. İkisinin ortası (itidal, vasat) ise cömertliktir.

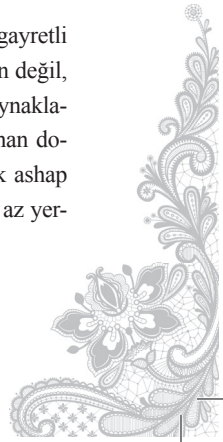
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: أَنَّهُ مَرَّ بِقَوْمٍ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ شَاةٌ
مَضْلِيَّةٌ، فَدَعَا، فَأَبَى أَنْ يَأْكُلَ، وَقَالَ: خَرَجَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مِنَ الدُّنْيَا وَلَمْ يَشْبَعْ مِنْ خُبْزِ الشَّعِيرِ

Ebü Hüreyre, önlerinde kızartılmış koyun bulunan bir topluluğa rastladı. Topluluk kendisini davet etti; fakat o yemek istemedi ve “Resûlullah (a.s), arpa ekmeğine bile doymadan dünyadan çıkıp gitti” dedi.

Buhâri, Et’ime 23.

Sahabe-i Kiram, Peygamber Efendimiz’e uyma, onu takip etme hususunda çok gayretli idi. Burada Ebû Hüreyre’nin kızartılmış eti yememesi, onu yemek caiz olmadığı için değil, Resûlullah’ın karnını arpa ekmeğiyle bile doyumamış olduğunu hatırlamaktan kaynaklanan bir davranıştır. Böyle rivayetlere bakarak, Resûl-i Ekrem’in karnını hiçbir zaman doyumadığı gibi bir kanaate varmak da yanlıştır. Çünkü gerek Peygamberimiz gerek ashop ihtiyaç miktarınca ve buldukları zaman karnılarını doyururlardı. Ama onlar genelde az yerler, lüks ve israftan uzak kalırlardı.

Dini Bilgiler

EFENDİMİZİN ZÜHD HAYATI

Zühd, dünyaya meyletmemek demek. İslam'ın ilk üç nesline çok ibadet ettikleri için "ubbâd", dünyadan çok ahirete önem verdikleri için de "zuhhâd" (zahidler) denmiş. Elbette bu tavır onların Efendimiz'de gördükleri ve O'nun ardından da yaşatmaya çalıştıkları bir tavidir.

O'nun hayatındaki sayısız zühd örneklerinin hepsinin altında yatan temel yaklaşımı anlamamız için şu örneği vermek isteriz: Resûlullah (s.a)'a Rabbi Mekke vadisini altınla doldurmayı teklif edince O, "*Hayır, Ya Rabbi! Bunu istemem. Bunun yerine bir gün aç, bir gün tok olmak isterim. Acıktığım gün Sana yalvarıp dua edeyim; doyduğum gün ise Sana hamd ü sena edeyim.*" buyurmuştur.

Bu örnekte Hazreti Peygamber dünyayı tamamen reddetmiyor. Açlığı da tokluğu da bilen ve bu sayede dünyanın tüm hallerine vakıf olan biri olmayı diliyor. Yaşadığı her hali de kendisini Rabbine yaklaştıracak bir kulluğa dönüştürmeyi diliyor. Varlıkta azmayan, yoklukta isyan etmeyen bir kulluk. Bir lokma bir hırkayla yaşarken akli fikri çok lokma ve çok hırkada olan ya da kendi tercih etmediği "bir lokma bir hırka"lık yaşantısını başka tefahürlerle telafi etmeye çalışan bir şaşkınlık değil.

Bu dünya imtihanımızın başta gelen konusudur dünyanın nimetleri. Nimetlerden tamamen uzak yaşamak bir süre sonra bir alışkanlığa da dönüşebilir. (Sürekli oruç gibi...) Asıl olan bir nimete nail olduğumuzda onunla kendimizi bir şey zannetmemek; o nimetin yokluğunda da aklımızı, kalbimizi onunla meşgul etmemektir. Yani Yunus'un dediği gibi 'ne varlığa sevinmek ne yokluğa yerinmek'tir. İnsan olmanın, kul olmanın gereğini yerine getirmektir. Varlıkta paylaşarak (çünkü şükür ancak böyle eda edilir), yoklukta kendimize yetmediğimizin bilinci içinde Allah'tan yardım umarak.

Yatağının yumuşaklığını gece ibadetine engel gören, üç gün üst üste arpa ekmeğiyle karnını doyurmayan, "*dünya malını akli olmayanlar biriktirir*" diyen bir Peygamber'in ümmetiyiz. O'nun ahlakından uzaklaştıkça insanlığa verecek hiçbir mesajımız da olamayacağını bilmek lazım vesselam.

Şairin dediği gibi:

*Ömür bahçesinin gülü solmadan
Uyan gel gözlerim gafletten uyan
Ecel bir gün bize haydi demeden
Uyan gel gözlerim gafletten uyan*

*Derviş Yunus söyler sözün tutulmaz
Senin kumaş bu illerde satılmaz
Böyle yatmak ile Hakk'a varılmaz
Uyan gel gözlerim gafletten uyan*

AYET-İ KERİME VE MEALİ

وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ

“Allah buyurdu ki: “Rahmetim her şeyi kuşatmıştır.”

Araf 7/156.

Allah kullarına karşı çok merhametlidir. Ebû Hüreyre (r.a) anlatıyor: Resûlullah (a.s) buyurdular ki: “Allah rahmeti yüz parçaya böldü. Bundan doksan dokuz parçayı kendine ayırdı. Yeryüzüne geri kalan bir cüzü indirdi. (Bunu da -cin, insan ve hayvan- mahlûkatı arasında taksim etti.) Bu tek cüz(den nasibine düşen pay) sebebiyledir ki mahlûkat birbirlerine karşı merhametli davranır: At, yavrusuna basmamak endişesiyle ayağını bu sayede kaldırır.”(Buhârî, Müslim, Tirmizî)

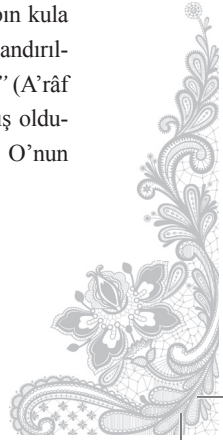
HADİS-İ ŞERİF VE MEALİ

لَمَّا خَلَقَ اللَّهُ الْخَلْقَ، كَتَبَ فِي كِتَابِهِ، فَهُوَ عِنْدَهُ فَوْقَ
الْعَرْشِ: إِنَّ رَحْمَتِي تَغْلِبُ غَضَبِي

“Allah varlıkları yarattığı zaman, kendi katında arşın üstünde bulunan kitabına, “Rahmetim gerçekten gazabıma galiptir” diye yazmıştır.”

Buhâri, Tevhîd, 15, 22, 28, 55, Bed'ü'l-halk, 1; Müslim, Tevbe, 14-16.

İnancımıza göre Allah Teâlâ için herhangi bir zaman ve mekân belirlemek mümkün değildir. Hadisimizdeki “varlıkları yarattığı zaman” ve “kendi katında arşın üstünde bulunan kitabına” ifadeleri, Allah Teâlâ'nın hükümlerinin ezeli olduğunu, hadiste yer alan hükümün de yaratıklarından gizli ve onların anlayış seviyelerinin üstünde bulunduğunu ifade eder. Yoksa bir zaman ve mekân tayin etmek anlamına asla gelmez. Rahmet, sevabın kula ulaştırılmasını anlatır. Gazap, kulun hak etmesi sonucu, Allah Teâlâ tarafından cezalandırılması demektir. Hadisimizin ortaya koyduğu gerçek, “Rahmetim her şeyi kuşatmıştır” (A'râf 7/156) ayetinde ifade buyrulduğu gibi, yüce Rabbimizin rahmetinin, gazabını aşmış olduğudur. Bu da bizim gibi günahkâr kullar için son derece büyük bir ümit kaynağıdır. O'nun engin rahmetini ummak için bundan daha büyük bir müjde mi olur?

RAHMAN

Bütün ilahi kitaplar Rabbimizi bize tanıtmak ve bizim O'nunla ilişkimizi anlatmak için gönderilmiştir. Kur'an'ın bildirdiğine göre bu ilişkinin temelinde O'nun Rahman ve Rahim oluşu vardır. Yani O'nun varlıkla alakasının birincil yönü rahmettir. (En'am 6/54; Mümin 40/7) O'nun rahmetinin iki yönünü içeren besmelenin bütün hayırların anahtarı olması Rahman ve Rahim sıfatlarını bünyesinde barındırması sebebiyledir.

Allah'ın gazabının rahmetini geçtiği fikri İslam düşüncesinin en önemli ilkelerinden biridir. Rahmetin gazabı geçmesi rahmetin gazaba kıyasla asli olması demektir. Çünkü rahmet Hakk'ın hakiki mahiyetinin neticesi iken gazap yaratılmışların fiilleri neticesinde ortaya çıkar. (Araf 7/156)

O'nun rahmetinin ilk tecellisi yokluktan varlığa çıkmış olmamızdır. Var olmak bizatihi nimettir ve her nimetin aslıdır. Her şeyin ilk yaratılışında almış olduğu bütün fitri mevhibeler de rahmaniyyetin eseridir. Bu nedenle Allah'ın rahmetinin erişmediği hiçbir varlık yoktur. Hayal edilebilecek tüm huzurlar, tüm ümitler O'nun Rahman oluşu sayesinde. Ümitsizlik insanın içini buruşturup onu öldüren bir şey olduğundan Kur'an'da Allah'ın rahmetinden ümit kesmek sapkınlık olarak görülmüş ve küfre eş tutulmuştur. (Yusuf 12/87; Hicr 15/56; Ankebut 29/23; Zümer 39/53). Rahmet Allah'ın asli sıfatlarından biri olduğu gibi O, son peygamberini de âlemlere rahmet olmak üzere göndermiş (Enbiya 21/107) ve ona indirilen "Kitab"ı da insanlık için rahmet olarak nitelemiştir (Yunus 10/57). Yüzlerce ayette insanlığa lütfedilen maddi/manevi nimetler rahmet kavramıyla ifade edilmiş ve aile hayatının huzuru da sevgi ve merhamet duygularına bağlanmıştır (Rum 30/21).

Şairin dediği gibi Allah'ın gazabından Allah'ın rahmetine sığınmaktan başka bir yol yoktur:

*Bu yük senden Allahım, çekeceğim nâçarım!
Senden sana sığınır; senden sana kaçarım!*